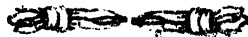

૭૮૬

તુર્કી જસુસ

એક ખુની બદમાશના સાહસ કર્મોથી ભરપૂર
રસપૂર્ણ ડીટેક્ટીવ વાર્તા.

લેખક:

મુલેમાન એચ. વકી સાહેબ.
પુ. રા. પુ.

પ્રગટ કર્તા

કાગળી મહમુદમીયાં એન્ડ એમ. બુકસેલર્સ
એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ટાવર રોડ અલાયાની વાડી સામે-મુરત.
સર્વ હક્ક પ્રકાશકને સ્વામિન છે.

અપનાર:—ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઈ નાયક.

શ્રી “અનાવિલ બંધુ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ. અરાનપુરી બાગળ;
ભાજવાળી પોળ-મુરત.

ખ. સ. ૧૯૩૦ } કીંમત આઠ આના. { પ્રથમાવૃત્તિ
સં. સ. ૧૯૮૬ } પ્રત ૨૦૦૦

છપેગી ચંદ મુદ્દતમે છપેગી

ઉર્દુ અખાન ઔર ગુજરાતી હર્ફ

જુસ્કો આજતક કીસી ઉર્દુ મુસતરીફને ન લીખી હો. એસી સલીસ (ફલકી) ઉર્દુ અખાનમે લીખનેકી કોશિશ કી ગઈ હય.

મામુલીસે મામુલી ઔર કમતીસે કમતી ઉર્દુ જાનને વાલાબી ઇન્કે કહાનીકો આસાનીસે પઞ સકેગા. બદકે એક બચ્ચાબી ઇન્કે પઞકર કીતને દરજ્જે તક સમજ સકેગા. કહાની કયા હય ? એક નસિહતોંકા ખજાના હય. કહાની કેસી હય ? સખતસે સખત દીલવાલાબી મોમ ખન જાએ, તળપ જાએ બદકે કીતની ધળીયોંકે લીએ સુન્ન પઞ જાએ. ગુઝારીશ કયા હય ? ફક્ત એક વક્ત છપને કે બાદ મંગવાઓ ઔર દેખો કે ઉસ્મે કયા ખજાના જરા હય. નામ કયા હય ?

અખુદલ રશીદ.

મીલનેકા પતા:—

કાગઝી મહમુદ એન્ડ એમ બુકસેલર્સ

એન્ડ પબ્લિશર્સ.

અલાયેકી બાળીકે સામને ટાવર રોડ—મુરત.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૫૪૮ ચર્ચાક

પુસ્તકનું નામ વૃક્ષી જાશ્વન

વિષય ૨. ૧. ૩

૧૫૫૪૮
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
૧૯૮૬
ગુજરાતી કોમ્પીયુટર-સંગ્રહ

તુકી જસુસ.

પ્રકરણ ૧ લું.

“પિતાનું તેડું”

સાંજના સમયે નીકળતી મસ્તાની
પવનની લહેરો સુર્યને છેતરવા પહાડો-
માંથી આવી રહી હતી અને
જ્યારે તેઓએ જોયું કે હવે
સુર્ય ખરેખરજ નમી રહ્યો છે

ત્યારે તેઓ પોતાની કારકિર્દીને વધારે રસમય બનાવવાના
હેતુથી સાથે સાથે કામદેવને પણ લેતી આવી. હવે તેઓનું તો
પુછવુંજ શું ? તરતજ પોતાના કામખાણો અનેક નરનારીઓ
પર ફેંકવા શરૂ કરી દીધા જેમાંનો એકતો આપણી વાર્તાના
મુખ્ય નાંબકનેજ આવી લાગ્યો કે જેનું નામ અનવર
બેગ હતું.

ખાસ તુકી ખુનથી જન્મ પામેલો. અનવર દેખાવડા
હતા માંધાનો સુંદર મુખાકૃતીવાળો ગૌરવર્ણ ખુબસુરત

નવજવાન હતો અને જોકે ઉમ્મરમાં બાવિસથી વધુ વર્ષો તેણે પસાર કર્યા ન હતાં છતાં રહેરાની વિચાળતા કપાળની લબ્યતા અને આંખોની ચંચળતા વિગેરે સુચવી રહ્યાં હતાં કે તે સ્વભાવમાં અત્યારથીજ કોઈ ઠરેલ બુધ્ધીવાળાની બરાબરી કરે એવો છે.

જે કે કામદેવે નાનપણમાંજ તેના હૃદયપર પોતાનું તીર અજમાવ્યું હતું છતાં આજે જે તીર તેને વાગ્યું તે ઘણુંજ કાતિલ અને જોશિલું હતું જેથી કોલેજમાંથી છુટતાંજ ચેન ન પડતા પોતાની માથુક પર ચીકી મોકલી હોસ્ટલ (બહાર ગામના વિદ્યાર્થીઓને રહેવાની જગા)માં જઈ ચોપડા મૂકી આવ્યા વગર સ્ત્રીધોજ પાશ્વિમ તરફના નાના બગીચામાં જઈ પહોંચ્યો અને આ વખતે તે બાગના એક ખુણામાં મુકેલા બાંકડા પર બેસી ઘણીજ ઐયેનીથી વારંવાર બગીચા બહાર પોતાની હૃદયેશ્વરીની ગાડીની વાર જોઈ રહ્યા હતા.

દરેક પળ અહીં વર્ષો સમાન ગુજરે છે.

પ્રભૂ હવે તો ડયા ખા અમારી હાલત પર.

વહેલામાં મોડું આજે અનવરની પ્રાણેશ્વરીને રોજ કરતાં પણ મોડું થઈ ગયું હતું જેમ જેમ સુર્ય મંદ થતો તેમ તેમ અનવર પણ આંખો પડતો ચાલ્યો અને હવે થોડીજવાર હતી કે સુર્ય પોતાને સમુદ્રના મુખમાં અમુક કલાકો માટે નાખી દેતો કે એકાએક એક મોટર બગીચાના બારણા

સામે આવી ઉભી અને તેમાંથી એક અતી ખુબસુરત ગોરારંગની ચંચળ નયનોવાળી નાબુક પણ યુરોપીયન ટ્રેસમાં સજ્જ થએલી રમણી ઉતરી અનવર તરફ વધી.

જે કે તેની હમ્મર સોળ કરતાં ઓછી ન હોય એમ તેના દેખાવ પરથી કળી શકાતું પણ હજુ તેનામાંથી તે બચપણના ઉછાછળા અને અટકચાળા નખરા જવા પામ્યા ન હતા. નાદાની સુચક કદમોમાં તે અનવર તરફ વધી અનવરની નજર તેના પર પડી પણ તરતજ અનવરે કોણ જાણે તેના મુખપર કયા પ્રકારની ઉદાસી જોઈ કે હજુ તે પાસે પણ ન આવવા પામી હતી કે તે જોલી પડ્યો.

“કેમ જુએદા આજે ઉદાસ ? મોડું કેમ થયું ? મોટરમાં કેમ આવવું પડ્યું !

“મોટરમાં તો આજે મોડું થએલું હોવાથી આવી. પણ મોડું થવાનું અને ઉદાસ થવાનું કારણ આ પત્ર છે.”

એમ કહી જુએદાએ અનવરના હાથમાં એક પત્ર મૂકતા કહ્યું “પિતાશ્રીનો કાગળ છે અને તેનો જવાબ લખવામાં મોડું થયું.”

“પણ છઠે દીવસે તો તેં તેમને કાગળ લખી જણાવી દીધું હતું કે “તું પરિક્ષામાં પાસ થઈ ગઈ છે.” ને વળી બીજું શું પૂછવા માંગે છે?”

“તેનીજ તો આ મહોકાણ છે તમે વાંચી તો જુઓ.”

અનવરે કાગળ વાંચવા માંડયું

“નુર ચરમ ઝુબેદા.

મને આ સાંતળી લણી ખુશાલી થઈ કે તું આ કલાસ પશુ પાસ કરી ગઈ છે. પશુ હવે તારા મતલબ નેટલું શિક્ષણ તને મળી ચુકેલું હોવાથી આ કાગળ નેઈ ત્રણ ચાર દીવસમાં ફેલેજ છોડી અહીં આવી જા. અનવરમે કહેજે કે હીંમત બાંધી લણતો રહે હું પુરતી મદદ પહોંચાડતો રહીશ અને વધુ ચાહશે તો તે પશુ માઠલીશ.

લી. તારા હેતાળુ પિતા હુસેનબેગ.”

ઝુબેદાના પિતા હુસેનબેગનું આ પ્રમાણેનું કાગળ આવેલું નેઈ અનવર બેગના હોશ કોશ ઉડી ગયા. ચહેરાનો રંજ ફીકાશ મારી ગયો અને મોં પર હવાઈઓ ઉડવા લાગી.

અનવર બેગ જો કે ઝુબેદાના પિતા એટલે હુસેન બેગના બગીચાના એક મરીબ પશુ જુના માલીને ઓકરો હતો છતાં તેની ખુબસુરતી હુશીઆરી અકકલમંદી અને કામકુશળતા પર અતિશય મોહ પામી હુસેન બેગે તેને પોતાના ધર્મપુત્ર તરીકે ઉછેર્યો હતો.

અનવરનો પિતા માળી યુસુફ બિચારો પોતાના છેલ્લા દીવસો હુસેન બેગના બગીચાની દેખરેખ કરી ગુજરતો હતો. અને તેને જે કંઈ દુઃખ હતું તે એટલુંજ કે તે પોતે ગરીબ હોવાના કારણે પોતાના એક આવા સદગુણ અને

હોશિયાર છોકરાને મતલબ જેટલું ભણાવવાની શક્તિ ધરાવતો ન હતો.

પણ ગરીબ યુમુક્તનો આ સંતાપ વધારે વાર રહેવા પામ્યો નહીં અને તેના શેઠ હુસેન બેગે અનવરને પોતાના પાળક પુત્ર તરીકે, માની તેની પ્રકૃત કેળવણીજ નહીં બદલે તેના તમામ પોષણનો ભાર પોતાને માથે લઈ, ઝુબેદાને મોકલ્યાના એકજ વર્ષ બાદ તેને પણ કોનિયા શહેરની કેલેજમાં ભણવા માટે મોકલી દીધો હતો. જ્યાં ઝુબેદા છોકરીઓની અને અનવર છોકરાઓની કેલેજમાં જુદા જુદા ભણતા હતા પણ પ્રેમ ગાંઠો નાનપણથીજ બંધાઈ ચુકેલી હોવાથી રોજ સાંજે કેલેજથી છુટ્યા બાદ તેઓ આજ બગીચામાં આવી એક બીજાથી મળતા.

પણ આહ કુદરત કદી પણ કોઈને એક સરખી રીતે સુખી રહેવા દેતી નથી, તે કોઈને પણ હંમેશા એકજ હાલતમાં જોઈ શકતી નથી. અને તે સદા કોઈને ધરથી કોઈને દોલતથી કોઈને માતપિતાથી તો કોઈને પ્રિયતમાંથી છુટા કરવામાંજ રાજી રહે છે.

આદાનથી આવેલા ઝુબેદાના પિતાના પત્રે તેના હૃદય પર દુઃખનો ડુંગર ઢાળી પાડ્યો. તે ગમે તેવો શુરો બહાદુર હતો છતાં આ સમયે તે એક કાયર નામર્દ માપ્રક નિરાશ તથા બેચેન થઈ ગયો વિચાર કરવા લાગ્યો કે “જો ઝુબેદા જશે તો માડું શું થશે ? આદાન કંઈ નહીં

નથી કે જેથી અઠવાડીઆ કે મહીનામાં પણ તેની મુલાકાત લઈ શકીશ ? હાય મારા પુરા અજ્યાસને ઓછામાં ઓછા છ વર્ષ લાગશે, હાય હું ત્યાં સુધી ફેવી રીતે જીવી શકીશ ? ” છેવટે તેની છાતી ઉભરાઈ આવી અને એકદમ કાયર થઈ ઝુબેદા પ્રત્યે બોલ્યો.

“ઝુબેદા...ગમે તે થાય પણ હવે હું તને છોડવાનો નથી, ઓહ મારા સુખ દુઃખની જીવન મુર્તિ હવે હું તારું સ્થાન પણ માટે પણ મારા હૃદય મંદીરમાંથી ખસેડી શકનાર નથી ગમે તેમ થાય અને ગમે તેવી આફત મારી ઉપર આવે પણ હવે હું તારો વિયોગ અને તે પણ આટલી લાંબી મુંદત માટે સહન કરી શકીશ નહીં,

ઝુબેદા તો પહેલાથીજ તેના કરતા વધારે દુઃખી થઈ ચુકી હતી કોલેજમાંથી છુટ્યાબાદ જ્યારે હોસ્ટલમાં તેને પત્ર મળ્યો ત્યારથીજ તે રડી રડીને અવમુઘ થઈ ચુકી હતી અને જ્યારે અનવરની પણ આ હાલત જોઈ તો તેનાથી ન રહેવાયું અને બોલી ઉઠી.

“અને શું વહાલા હું જીવી શકું છું ? અરે હું તો આદાન પહોંચતા પહેલા જો તમે સાથે ન હોવ તો ટ્રેનમાંથી કુદી પડું અને આ આત્માને આપણા પ્રેમ પર કુરબાન કરી દુનિયાને જણાવી આપું કે સાચો પ્રેમ તે કેવું નામ ? ”

“તો શું ઝુબેદા તું મને સાથે લઈ જવા માંગે છે ? ” અનવરે આશ્ચર્ય પામતા કહ્યું

“હા”

“એટલે”

“એટલે તમે પણ ઠેલેજ છોડી દો”

“પણ ભણવાનું બાકી છે તેનું કેમ ?”

„હાં તો લલે રહો”

એટલું કહી ઝુબેદા ગુસ્સામાં ઉભી થઈ મઈ પણ તરતજ અનવરે હાથ પકડી લઈ કહ્યું

“ઝુબેદા તું મારી મતલબ સમજી શકી નહી”

“એટલે ?”

“એટલે, હું એમ કહેવા માગું છું કે પિતાશ્રીને શું જવાબ આપીશ”

“તે માટે તમારામાં પુરી લાયકાત છે. તમે આહો તો એ વાતને તમે બનાવી શકો છો.”

“પણ મને સુખી કરવાની તેઓની આશા નાશ પામી જશે તેનું કેમ ?”

“હા તો હું પણ તેજ કહું છું ને ? કે તમે સુખી થાને અને હું આપઘાત કરીશ”

અનવરે દુખી હાસ્થ કરતાં કહ્યું.

“પ્રીય આમ શું વારંવાર બોલો છો ? ચાલો લલે હું પણ તમારી સાથેજ આવીશ લલે ગમે તે થાયં લારે નહીં તો હલકી નોકરી કરીશ પિતાનો વિચાર મને બેરીસ્ટર બનાવવાનો હતો,”

“પણ તમને તો ડીટકેટીવનો શોખ વધારે છે?”

લોખી જુએદા તરત લોખે પછે ભાલી ઉઠી અને અનવર પણ થોડીવાર પૂર્વે જાણે કંઈજ રીસારીસ થઈ ન હોય તેમ હસી પડ્યો અને બંને વાતચીતમાં પડી ગયા કેટલીક વાર પછી પરમ દીવસે સંવારની ગાડીમાં ઉપઠવાનો નિશ્ચય કરી બંને છુટા પડ્યા.

પ્રકરણ ૨ જી.

“હુસેનખેમની મુંઝવણ”

ક્ષિણ એશિયા માધનરની તળેટીમાં આવેલું આદાન શહેર ટરપીનટાઇનના કારખાના અને લાકડાના જંગલોને લીધે અમારી વાર્તાના સમયમાં વધારે પ્રખ્યાત હતું. જુએદાનો પિતા આ શહેરમાં ‘ધી ગ્રેટ ટીબર સપલાઇંગ કંપની’ના માલિક અને એક લક્ષાધીપતી અમીર તરીકે પોતાની જીંદગી ગુજારતો હતો.

આદાનમાં તે જે બંગલામાં રહેતો હતો તેની આસપાસ એક સુંદર અને વિશાળ બગીચો તેણે બંધાવ્યો હતો જેમાં જાતજાતના ફુલો અને ઉમદા ઉમદા ફેવાઓના ઝાંટોનો ઘણો સારો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો. અને અનવરનો પિતા આ બગીચામાં મુખ્ય માળી તરીકે કામ કરતો હતો.

હુસેન બેગે પૈસેટકે આઠાન શહેરના બીજાં જમીનદારો કરતાં વધારે શ્રેષ્ઠ હોવાના અને સ્વભાવે મજતીયા હોવાને કારણે શહેરમાં સારી આબડ મેળવી હતી. પણ તેને એક દુઃખ ભારે હતું અને તે એકે ઝોલાદમાં ફક્ત તેને એકજ છોકરી ઝુબેદા નામક હતી.

પોતાના બાગનો એક બુરામાં બુનો માળી યુસુફ કે જે હાલમાં તે બગીચાના માલીક માફક હતો. હુસેન બેગ પોતે પણ તેને માનની નજરે જોતો. તેના એક પુત્ર અનવર તરફ તેને કુદરતી પ્રેમ થઈ ગયો હતો અને અનવર પણ હંમેશા બંગલામાંજ આવી તેની પુત્રી ઝુબેદા સાથે રમતો હતો. અને જેમ જેમ ઝુબેદા અને અનવર વચ્ચે ગાઠ મિગાચારી બંધાતી ગઈ તેમ તેમ હુસેન બેગની પ્રીતી પણ અનવર તરફ વધવા લાગી. છેવટે અનવર હુસેનબેગના માનીતા પુત્ર તરીકે થઈ પડ્યો.

હવે મુંઝવણ ફક્ત એટલીજ હતી કે અનવર યુસુફનો એકનો એક પુત્ર હતો અને તે સિવાય તેની ખુમસુરતી અને મીઠાં શુણે પણ એવાં હતાં કે યુસુફ પણ તેને પુરા પ્રેમથી આહતો હતો જેથી હુસેન બેગ તેને માટે જે કંઈ કરવા આહતો તે તેના પિતાને પુછ્યા વગર કરી શકતો નહી અને એજ કારણ હતું કે હુસેન બેગ અનવર ને ઝુબેદા બંનેને સાથેજ કોનિયા ભણવા માટે મોકલી શક્યો નહી. કારણ કે ગરીબ માણસના વિચારે પણ ગરીબજ હોય છે જેથી માળી યુસુફ કદી

પણ પોતાના છોકરાને પોતાની નજરથી દૂર કરવા ચાહતો નહતો અને જ્યારે હુસેન બેગ તેને પોતાના વિચારો જણાવતો ત્યારે તે એમજ કહેતો કે “શેઠ મુજ આંધળાની તે એકજ લાકડી છે કે જેને આધાર હું આ દુનીયામાં જીવી રહ્યો છું. તે મારી નજરો સામે રહેશે તો હંમેશ તેને બેઠને હું સુખી રહી શકીશ.” જેથી હુસેન બેગ લાચાર થઈ જતો.

છેવટે એક દીવસે એટલે જીભેદાને કાનિયા મોકલી દેવાના એક વર્ષ બાદ તેણે ફરી માળી યુસુફને બોલાવીને પુરી સમજ પાડી કે “જુઓ જેમ તમારો એકનો એક છોકરો છે તેમ મારી પણ એકની એકજ છોકરી છે. છતાં માબાપની ખરી ફરજ તો એ છે કે તેઓ પોતાનું સુખ ન જુઓ પણ પોતાની ઓલાદનું લવિખ્યનું સુખ જુએ અથવા તેઓને સુખી કરવાની કાશેવ કરે. મારો વિચાર છે કે જો અનવર જેવા ચાલાક અને બુદ્ધીશાળી છોકરાને અત્યારથીજ લણાવવામાં આવે તો તે આગળ જતાં કોઈ સારો ઉચ્ચ માણસ નીવડે એ સંભવિત છે.”

આખરે ઘણીજ આનાકાની બાદ ડોસા યુસુફે તે વાત કબુલ કરી લીધી અને હુસેન બેગે તેને કાનિયા લણવા માટે મોકલી દીધા.

આજે તે નાનપણના ખંને મિત્રો મિત્રતાની હદ ઓળંગી એક પગથીયું ઉપર એટલે પ્રેમીઓના પગથીયા ઉપર ઉભેલા

હતા. તો પણ જોના અર્થ એ નહીં કે તેઓ આજકાલના સામાન્ય પ્રેમીઓ માફક હતા.....નહીં; બલકે તેઓના પ્રેમ શુદ્ધ અને કોઈ પણ જાતના કલંક વગરનો હતો.

જયા પ્રકરણમાં અમે કહી ગયા પ્રમાણે તેઓ બને ત્રીજે ઢીવસે કેનિયાત્રી સ્કુલ છોડીને આજે સંવારેજ આદાનમાં આવી પહોંચ્યા હતા. અનવર માટે જે થવાનું હતું તે થયુંજ. એટલે જ્યારે હુસેન બેગે અનવરને પોતાની નિરાશાઓ વચ્ચે જરૂરતથી ઓછું બાણીને આવેલો, જોયો તો તેના ખેદનો પાર રહ્યો નહીં. પણ મન સાથે વિચાર કરી બેસી રહ્યો કે “નિય તે નિય, તે કદી ઉચ્ચ થનાર નથી”

પણ હાં...વાંચક આના અર્થ એ નહીં કરે કે અનવર ખરેખરજ નિય હતો, નહીં બલકે અમારે કહેવું જોઈએ કે તેના ખૂનમાં ખાનદાની ખૂન ભેળવાએલું હતું તેની માતા એક ઉંચા ખાનદાનની પુત્રી હતી જે કે તે હાલતની ગરીબ હતી પણ ઇજ્જતની ખાનદાની હતી.

ગમે તેમ હો પણ અનવર એક ઉંચા વિચારોના ગરીબ પણ સદગૃહસ્થ હતો. બપોર સુધી તો હુસેનબેગ ખૂનના ઘુટડા પીતો રહ્યો. પણ છેવટે ચેન ન પડ્યું અને વિચાર આવ્યો કે “બોલાવીને પુછી તો જોઈ કે તે શા કારણથી સ્કુલ છોડી આવ્યો ? ”

આ વિચારના આવતાજ નોકરોને મોકલી અનવરને

ઝોલાવી મંગાવ્યો.

અનવર તો સઘળા જવાબો ગોળીનેજ આવેલો હતો.
જેથી જ્યારે હુસેનબેગે પૂછ્યું કે,

“અનવર તું આમ સ્ફુલ છોડી આવ્યો તો તેનું કંઈ
કારણ પણ હોવું જોઈએ ને ?”

અનવરે તરત કહી દીધું “પિતાશ્રી મને પહેલાથીજ
ત્યાં ગમતું ન હતું. અને જ્યારે તમે ઝુબેદાને ઝોલાવી
મંગાવ્યો તો મારું પણ મન ત્યાંથી બિલકુલ ઉચકાઈ ગયું.”

“તો હવે તું શું કરશે ?”

“કરીશ શું ? કોઈ સી. આઈ. ડી. ખાતામાં નોકરી
રહી જઈશ ”

“અરે પણ તેટલી લાચકાત તારામાં છે ?”

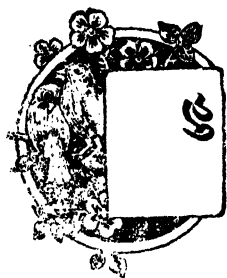
કેમ નહીં મને નાનપણથીજ એ વાતોનો ઘણો શોખ છે.
અને મારી અનુમાન શક્તિ બાલ્યાવસ્થાથીજ તિવ્ર છે.”

“બધી છે....” હુસેન બેગે સહેજ ગુસ્સો દાખવતા
કહ્યું “જા તારા મનમાં આવે તેમ કર પણ યાદ રાખજે
કે હું ત્યારે તને મારી મીલકતનો માલિક બનાવીશ કે
જ્યારે તું કોઈ ઇજ્જતદાર પુરૂષોમાં ગણાશે.”

અનવર કંઈપણ જવાબ આપ્યા વગર શાંત રીતે ત્યાંથી
નીકળી ચાલતો થયો.

પ્રકરણ ૩ જી.

“અનવરને વહેમ.”

સેન ભગના વાક્યોએ જો કે અનવરને
જોઈએ તેવો ઉદાસ કયો નહીં તો પણ
તેના રહેરા પર કેટલેક અંશે મલિનતા
પ્રસરી ગઈ. બારણા બહાર આવીને
એક ઝાડ પાસે જઈ ઉભો પણ થોડીજ વારમાં તેનું ધ્યાન
બગીચાને બારણે આવીને ઉભેલી એક ગાડી તરફ ખેંચાયું
જુએ છે તો તે ગાડીમાંથી લગભગ સાંઠેક વર્ષની ઉમ્મરનો
પણ વણાજ કદુપા અને શામળા રહેરાનો એક ડાસો હાથમાં
લાકડી પકડી તે ગાડીમાંથી ઉતર્યો.

વસો પરથી કોઈ પૈસાદાર માણસ હોય એવો ભાસ
થતો હતો. અનવર તેની તરફ જોઈ રહ્યો હતો કે તેની
પણ નજર અનવર પર પડી છતાં તરતજ નિચે ડોકું કરી
અનવર સામેથી પસાર થઈ ગયો અને બારણું ખોલી
બંગલામાં દૂસી ગયો.

જો કે તે અજાણ્યા વૃદ્ધની આ વર્તણૂક અનવરને
અથવા કોઈને પણ વહેમાવા જેવી ન હતી, છતાં અનવરને
આ ટેવ નાનપણથીજ હતી, કે “ફલાણાએ ફલાણું કામ શા

હેતુથી કયું ?” અને “ફલાણાએ ફલાણી પદ્ધતિ શા મતલબે વાપરી ?” વધારામાં, જ્યારે તેણે ઇંગ્લીશ અભ્યાસ કર્યો, અને અંગ્રેજી ડીટેક્ટીવ વાર્તાઓ વાંચી, ત્યારથી તો તેના આ શોખ એટલે કોઈને પણ પહેલીજ નજરમાં લેઈને જોળખી લેવું, કોઈની વર્તણૂક પર ઉંડા વિચારો કરી અમુક અનુમાનો બાંધવા, વીગેરે ચોરખી વધી ગયા. અને એજ કારણ હતું કે અત્યારે પેલા વૃદ્ધની પોતાને જોવાની રીતીએ તેને એકદમ ચમકાવી દીધો કે “આ માણસે મને આવી રીતે અચંબાની દબ્બીએ કેમ જોયો હશે ?”

અનવર પેલા વૃદ્ધની જોવાની પદ્ધતી લેઈ ફક્ત ચમકી ગયો એટલુંજ નહી પણ તેને વિષે તેના કોઈ બદમાશ હોવાની ધારણા પણ કરી લીધી અને જ્યાં સુધી તે હુસેન બેગના બંગલામાં દાખલ થયો નહી ત્યાં સુધી જોતો રહ્યો.

છેવટે તે આમ બબખાટ કરી બગીચાને ખુલ્લે આવેલી પોતાની કોટડી તરફ ચાલ્યો કે “હશે કોઈ પણ ! આગળ જતાં માલમ પડશે.”

ધીમે પગલે પાછળ હાથ બાંધી વિચાર મગ્ન હોય તેમ અનવર ડોકું નિચે ધાલી જઈ રહ્યો હતો કે એકાએક પાછળથી કોઈના હાથ તેની આંખો પર પડ્યા અને આંખ દબાઈ ગઈ. સમજી ગયો. અને બોલી ઉઠ્યો. “વહાલી ઝુબેદા” ઝુબેદાએ આંખ છોડી દીધી અને હસ્તા હસ્તા બોલી “કેમ શાની સમાધીમાં હતા. પેલા વૃદ્ધ પર કંઈ વહેમ પડ્યો

એમજ ને ?”

“હા તેં ક્યાંથી જોયું ? તે કોણ હતો ?” અનવરે અધિરા થઇ પછયું.

“હું ખારીમાં ઉભેલી હતી. અને મને ખાત્રી જ હતી કે તમે તેના પર વહેમાયા છો જેથી પિતાને પુછી પણ આવી છું કે તે કોણ હતો ? ખાલી કોઈ ગૃહસ્થપર વહેમાયો છો.”

“વહેમાવા જેવું તેણે કયું તો ?”

“પણ તમે જાણો છો, કે તે કોણ છે ?”

“કોણ છે ?”

“એક તો તે ઇરેકલીના મોટા કુટુંબો વેપારી નજીરબેગ છે. અને બીજું પિતાશ્રીના ખાસ મિત્ર છે.”

“એમ કે ?” અનવરે વાત ઉડાવી દીધી.

“પણ તમે શું ધારો છો ? વખતે તમારું અનુમાન ખરૂંએ પડે ! કારણકે તમારી અનુમાન શક્તિ વધુ તિવ્ર છે.”

“હું તો ધારું છું કે તે કોઈ બદમાશ છે.”

“હું બદમાશ ? આ તમે શા ઉપરથી કહો છો ?”

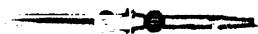
“એની ચાલાક આંખો પરથી, એની હીલચાલ પરથી એના વસ્ત્રોપરથી...”

“વસ્ત્રો તો ગૃહસ્થ જેવાં છે !”

“હા ને તે પણ બદમાશજ ગૃહસ્થ જેવાં છે.”

“ચાલો હશે ? આપણને શું !” જુબેદાએ બેપરવાઈથી કહ્યું. અને બન્ને એક ખુણામાં આવેલા બાકડા પર આવી

એકાં ધીમે ધીમે છેલછાડ શરૂ થઈ અને પ્રેમ ચેષ્ટાઓનો આરંભ થયો.

પ્રકરણ ૪ થું

“ નઝીરની શિખામણ ”

“ઓ

હોહો ! મિત્ર ક્યારે આવ્યા !” હુસેન ભગે નઝીરભગને આમ અચાનક આવેલો ભેઠ આશ્ચર્યતાથી પુછ્યું.

“હમણાનીજ દ્રેનમાં.” નઝીરે જવાબ વાળ્યો. “જરા જરૂરી કામ હતું અને આપને પણ મળવું હતું કેમ, કેમ છો ?”

વિગેરે થોડીવાર વાતચિત થયાં બાદ નઝીરે ધીમેથી શરૂ કર્યું.

“ કેમ તમારાં સાહેબબહી (પુત્રી) આવ્યાં કે ? ”

“ હા આવી, આજેજ સંવારની ઝાડીમાં આવી, અને સાથે મારો અનવર પણ આવ્યો છે કે જેના વખાણ મેં એક વખત તમારી આગળ કર્યા હતા.

હા હમણા દરવાજા પર તે મને દેખાયો હતો. હું સમજી તો ગયોજ હતો કે તે તેજ હોવો જોઈએ. પણ આમ અચાનક રીતે તેની ધારણા બાંધવી એ મુર્ખાઈ ભર્યું કહેવાય.

“ ચાર તમે તો ઘણા ઉસ્તાદ છોને કંઈ ?”

“ કેમ મેં તમને કહ્યું ન હતું કે હું માણસને એકજ નજરમાં ઓળખી શકું છું. તેમજ ફક્ત વર્તાણુક પરથીજ જે ભવિષ્ય લાખું તે લાગ્યેજ નિષ્પૂળ જાય, તમે અનવરના વખાણમાં કહ્યું હતું કે તેની અનુમાન શક્તિ ઘણી તિવ્ર છે. પણ હું કહું છું કે મારા અનુમાનોમાંથી આજ લગલગ સાંઠ વર્ષ થયા લાગ્યેજ કોઈ ખોટું પડ્યું હશે.....”

હુસેનબેગ કંઈ જવાબ આપે તે પૂર્વેજ નોકરે આવી જણાવ્યું કે “જમણ તૈયાર છે.”

હુસેન નઝીરને પણ જીદ કરી પોતા સાથે જમવા લઈ ગયો. જમવાના રૂમમાં આવી નઝીરે ફરી એક ખખર આપી.

“ મી. હુસેનબેગ તમે કંઈ સાંભળ્યું ?”

“ શું ”

“ પેલો ચાકુખખાન હાલ ‘તારસસ’માં છે. ”

“ કયો ચાકુખખાન ?”

“ કેમ, તમે નથી ઓળખતા ? પેલો ટર્કીનો પ્રખ્યાત અઠંગ ઉઠાવગીર જેણે સમર્ના અને શુસામાં પણ કાળો કે’ર વર્તાવ્યો હતો ? ”

“ હા હા હા તો શું તે ‘તારસસ’માં છે ? તમે કેવી રીતે જાણ્યું ?”

“લો ચારે તરફ હો હા થઈ ગઈ ને તમને કંઈ

ખબરજ નથી ! પરમ દીવસેજ તેણે ‘તારસસ’ની એક માલદાર સ્ત્રીનું ખૂન કરી તેના ૧૦૦૦ પૌંડની કીંમતના ઝવેરાત ઉપાડી ગયો. અને સાથે પોતાના નામની ચિઠ્ઠી પણ સુકી ગયો છે.”

“એજ તો એની ખુબી છેને ! કે ગુન્ડો પણ પોતેજ કરે છે ને તેને ફરી પોતેજ ઉઘાડો પણ પાડે છે કે જેથી સી. આઇ. ડી. ખાતાને વધુ તકલીફ ઉઠાવવી ન પડે !”

“હા પણ અનવર અને જુએદાને તો જમવા માટે બોલાવો” નગીરે એકાએક યાદ આવવાથી કહ્યું.

“અરે હા તેઓને તો હું બૂલીજ ગયો !”

એટલું કહી હુસેને નોકરને આજ્ઞા કરી બંનેને બગીચામાંથી બોલાવી મંજાવ્યા.

અહીં અમારે એટલું જણાવવું પડશે કે હુસેનબેગ એ કે વૃદ્ધ અને અનુભવી ખુબીનો હતો ! છતાં તખીયતનો ઘણો સાફ અને ભોળો હતો. તેને આજ દીવસ સુધી “જુએદા અને અનવર વચ્ચે પ્રેમ ગાંઠો બંધાઈ હશે કે કેમ ?” એ વિષે શંકા સુખ્યા થઈ નહોતી. અને તે એમજ માનતો કે “તેઓ વચ્ચે ફક્ત મિત્રાચારી છે અથવા તેઓ એક ખીબાને પોતાના સગાં ભાઈ બંહેન તરીકે માને છે.

એ કે ત્યાં મામલો તેની ધારણા સુજબ તો હતોજ નહીં છતાં એના અર્થ એમ તો નજ કરી શકાય કે તેઓના પ્રેમ વચ્ચે કોઈ ખરાબ સંબંધ પણ ઘુસવા પામ્યો હોય.

“ધ્રુવર દરેકને દાનત તેવી ખરકત આપે છે.” જ્યારે હુસેન બેગનું મન તેઓ વિષે સાફ હતું ત્યારે તેઓ પણ એક બીજા માટે પવિત્રતાઈ રાખતા અને નિર્મળ હૃદયે ચાહતા. મતલબ કે “આ વખતે તેઓ ક્યાં છે ? ક્યાં નથી ?” વિગેરેની કંઈ પણ શ્રીકર હુસેનબેગ રાખતો નહીં.

બંનેના આવ્યા બાદ હુસેનબેગે તેઓને નઝીરબેગની ઓળખાણ કરાવી અને સઘળા જમવા બેઠા.

નઝીરબેગ ઝુબેદાની ખુશખુરશી જોઈ છક્ક થઈ ગયો. બદકે અત્યારે જો તેને પોતાના વૃદ્ધપણાનું જ્ઞાન ન હોત તો તે બેલાન થઈ જાત પણ તરત સમજી ગયો કે “એક વૃદ્ધને આવો જોશ ન જોઈએ” છતાં માંથી એટલું તો બોલાઈ જ ગયું કે “આ તમારા પુત્રી બેગમ ઝુબેદા !”

અનવર વધારે વહેમાયો. ફક્ત તેના આજ વાકયે તેને એવી તો શંકામાં નાખી દીધો કે તે એકી ટસે પેલા સાંઠ વર્ષની ઉમ્મરના દેખાતા વૃદ્ધને ધુરતો રહ્યો. અમને પણ આશ્ચર્ય ઉપજે છે કે અનવર શા માટે એવા એક વૃદ્ધ પુરૂષ પર વહેમાઈ રહ્યો હતો કે જેના દીવસો લગલગ ભરાઈ ચુકેલા હતા. અને પેલો વૃદ્ધ પણ શા માટે વારં-વાર ઝુબેદાને ભરી નજર જોવાની કેશેશે કરી રહ્યો હતો.

આખા જમણના વખતમાં નઝીરે કંઈ લગભગ પાંચેક વખત ઝુબેદાને જોવાના પ્રયત્નો કર્યા. પણ જેવોજ તે ઝુબેદા તરફ નજર ઉંચકતો કે તરતજ અનવર તેને એવી

તો ખરાબ રીતે ઘુરવા માંડતો કે તેને પ્રજ્ઞાત નીચું ઠાકું કરી લેવું પડતું. છેવટે સઘળા જમીને પરવાર્યા. ઝુબેદા ઉઠીને બે ઘડી આરામ માટે માળ પર પોતાના સુવાના ઓરડામાં ચાલતી થઈ. અને અનવર પોતાની ઓરડી તરફ.

અનવરની આ વર્તણૂકે નઝીર ઉપર વિચારોનો ડુંગર તોડી પાડ્યો. બહુકે તે કેટલેક દરજ્જે અંદરથી તેના પર ખીજવાયોએ ખરા છેવટે તેને કંઈ સમજ ન પડવાથી આ નિર્ણય પર આવી ગયો કે “અનવરનો જરૂર ઝુબેદા સાથે કંઈક આડો સંબંધ હોવો જોઈએ.” જેથી હુસેનબેગનું ધ્યાન તે તરફ ખેંચવાના હેતુથી તે બોલ્યો.

“મિત્ર હુસેનબેગ તમે મને તમારા કેવો મિત્ર ધારો છો ?”

“એક સાચા સલાહકાર અને મારા શુભેચ્છક.”

તો મને કહેવા દો કે તમે તમારી છોકરી તરફ આટલી બધી બેપરવાઈ દાખવવામાં લયંકર ભૂલ કરી રહ્યા છો.

“કેમ શું થયું ?” હુસેને આશ્ચર્ય પામતા પૂછ્યું

“ના કંઈ બન્યું નથી પણ કદાચ લવિષ્યમાં બની જાય એ ઇચ્છવા જોગ છે.”

“એટલે ?”

“એટલે મીસ ઝુબેદા અત્યારે ઉમ્મરમાં આવી પહોંચ્યાં છે, અને અનવર પર મને ભરોસો પડતો નથી. તે પણ

સાર જવાનીમાં છે.”

જો કે અનવરની પવિત્રતા માટે આ સંશય અનીચ્છીત હતું. અને હુસેનને પોતાને પણ આ વાત અસંભવિત લાગી છતાં તે સારી રીતે જાણતો હતો કે નજીર જેવા એક પહેંચેલા માણસની સલાહ ન માનવામાં પણ સાર નથી જેથી તેણે ફક્ત એટલું જ કહી માની લીધું.

“જો કે મારો વિચાર ઝુમેદાને અનવર સાથે જ પરણાવવાનો છે છતાં મારે તમારા જેવા એક અનુભવી મિત્રની સલાહ માનવી જ જોઈએ અને હું કાલથી જ તેઓ પર નજર રાખીશ એટલું જ નહીં પણ એક સાથે હરવા ફરવાનું પણ બંધ કરાવી દઈશ.

વિદ્ધ સંતોષિ નજીર તેના છેલ્લા વાક્યોથી કેટલેક અંશે સંતોષાયે! પણ પહેલાં વાક્યે તેના હૃદય પર ધર્માનો તિર માર્યો અને તેનાથી બોલાઈ ગયું કે

“શું ઝુમેદાના લગ્ન અનવર સાથે જ ?....પણ....પણ.”

“કહો કહો મિત્રા” હુસેને તેને વાક્ય ચાતી જતા જોઈ ખુલાસો કરતા કહ્યું “તમે મારા સાચા મિત્ર છો અને તમારા કહેવાને હું જરૂર માન્ય રાખીશ.”

“ના તમારા જેવો એક પ્રતિષ્ઠિત માણસ એક માળીના છોકરાને પોતાની પુત્રી પરણાવે એ સારું ન દેખાય.”

“હા તમારું કહેવું ઠીક છે પણ મેં ધાર્યું છે કે જો અનવર કોઈ સારી નોકરી પર લાગે તોજ મારે

તેને છોકરી આપવી. નહીં તો નહીજ. અને
 મેં કંઈ આ મારો નિશ્ચય તેને કે તેના પિતાને શુદ્ધાં
 જણાવ્યો નથી. કદાચ તમે નહીં જાણતા હોવ કે મેં તેને
 આટલો દુર લખાવ્યા શા માટે મોકલ્યો હશે ! ફક્ત એટલાજ
 માટે કે તે લણીને કોઈ સારી જગા મેળવે અને ત્યાર
 પછીજ હું ગુનેહાને તેની સાથે પરણાવું. કે જેથી લોકો
 ટીકા કરતા અટકે નહીં તો મારી પાસે ઇશ્વર કૃપાથી
 શી કમી હતી કે તેને લખાવ્યા મોકલું ? મારી મીલકતપર
 તે મારી રીતે પોતાની જાંદગી ગુજારી શકતો હતો.”

નજીરને હવે વધારે બોલવા જેવું કંઈ બાકી રહ્યું ન
 હતું. થોડોવાર આમ તેમની વાતો કરી એમ કહી
 ચાલતો થયો.

“વારૂં આજે તો મને ઘણું કામ છે બનશે તો પરમ
 દીવસે એકાદ ફેરો મારી જઈશ.”

પ્રકરણ ૫ મું.

“ શરૂઆતની આગાહી ”

શિઆ માઇનરનો લગભગ આખો પ્રદેશ
 પર્વતોથી ઘેરાયેલો છે. તેમાં ખાસ કરીને
 દક્ષીણમાં એક વિશાળ અને મોટામાં મોટો
 પર્વત ‘તૌરસ’ વધારે પ્રખ્યાત છે. અને

તેની ખીણમાં આવેલા શહેરોમાંથી જથાખંધ લાકડા તથા કુટ પરદેશ ચઢાવવામાં આવે છે. તેમજ ટરપીનટાઈનના અનેક કારખાનાઓ પણ ત્યાં આવેલા છે.

હવે જ્યારે આવો આબાદ પ્રદેશ ગીચ ઝાડીઓ અને જંગલો વચ્ચે આવેલો હોય ત્યારે તેમાં ચાર લુચ્યા લુટાડ બહમાશો વિગેરેની વધારે વસ્તિ રહે એ પણ ઇચ્છવા જોઈ છે.

અમારી વાર્તાનો જે સમય સાથે સંબંધ છે અથવા અમારી વાર્તા જે જમાના પર લખાયેલી છે તે જમાનામાં આ પર્વતમાં અનેક લૂટાડો તથા બહમાશો મોટી મોટી છુપી અને ભયંકર શુક્રાઓમાં રહેતા. અને તેમાં ખાસ કરીને કેટલીક તો એટલી બધી ભેદી અને છુપી હતી કે વર્ષો સુધી પોલિસો તેની તપાસ કે લાજ શુદ્ધાં કાઢી શકવામાં નિષ્ફળ રહેતા.

આ સમયે આ શુક્રાઓમાંની એકમાં એશિયા માઈનરનો પ્રખ્યાતમાં પ્રખ્યાત લૂટાડ યાકુબખાન રહેતો હતો. કે જેના નામથી એશિયા માઈનરનું બાળક બાળક વાકેફ હતું. જો કે તેની બહમાશી હદ વગરની હતી. ચાર લૂટાડ ખુની ઉઠાવગીર ધાડપાડુ વિગેરે દરેક ધંધામાં એ કુશળ હતો છતાં “તેના માણસો ક્યાં રહે છે, અથવા તે પોતે કઈ જગામાં રહે છે?” તેની કોઈને પણ ખબર ન હતી. કીટેકટીવો તેની પાછળ પડયા પણ કોઈ તેને પકડી શક્યું નહીં કેટલાકે તો થોડા થોડા દીવસમાંજ તેના ભયંકર ખુની

ખંજરનો લોગ બની કકડે કકડા થઈ, પેટીઓમાં બધ થઈ પોતાના વહા ઓફીસરોને ત્યાંજ પાછા આવી પહોંચતા એ કે યાકુબખાન ઉસ્તાદમાં ઉસ્તાદ બદમાશ હતો છતાં તેની એટેવ સારી હતી કે તે ઠઠી Criminal Investigation Department (હુપી પોલિસના ખાતાને) વધારે તકલીફ આપતો નહી. એટલે જે જે કેસ પોતે કરતો અથવા કરાવતો તે સઘળામાં લોકોની બાજુ માટે પોતાના નિશાનવાળી ચીઠ્ઠી મૂકી જતો જેથી પોલિસો બાણી લેતા કે “યાકુબખાને આ કામ કયું” છે.”

સર્વથી વધારે આશ્ચર્ય ઉપજાવનારી વાત તો એની કારકીર્દીમાં એ હતી કે એશીયા :માઈનરના સંખ્યાબંધ લોકો તેને મોઢાપરથી પણ ઓળખતા લોકોનાંમાં આગળથી તે પસાર થતો. પોલિસો પાછળ પડતા પણ કોણ બાણે કંઈ શક્તિથી લોકોની આંખોમાં ધૂળ નાખી તે છટકી જતો કે ફરી દીવસો સુધી તે જગ્યા પર તેનો પતો લાગતો નહી.

પોલિસો તેના નાક નકશા શુદ્ધાંથી પૂરી રીતે માહીતગાર થઈ ગયા હતા. ઉંચો બાંધો, કઢાવર શરીર, ગૌરવર્ણ, એક સદગૃહસ્થ જેવો ચહેરો, આશરે ઉમ્મર ચાલિસની, વિગેરે સર્વ વર્ણન પોલિસો કરી શકતા પણ પકડવાની વાત આવતી તો સઘળા એક ઠંડો નિશ્વાસ નાખી હરતા ફરતા થઈ જતા.

લોકોની બાજુ મુજબ તે આ સમયે ‘તારસસ’માં રહેતો

હતો. પણ કયા મકાનમાં તેનું રહેઠાણ હતું તે કોઈ જાણતું ન હતું પોલિસો શોધી શોધીને એટલે સુધી શોધી શક્યા કે કોઈ 'તારસસ'ના બે ફુટના વેપારીઓ સાથે તેને ગાઢ મિત્રતા છે" અને આ ફુટના વેપારીઓ ત્યાંના એક અલિશાન પણ કંગાલ સ્થિતિના બંગલામાં રહેતા હતા. અને તેઓના નામ કરીમખાન અને કાસિમખાન હતા.

અનેક વખત પોલિસો આ બંગલામાં ચાકુબખાન ઘુસ્યો છે એમ સમજી ધસી જતા પણ તરતજ તેઓની ભારે અજાણી વચ્ચે તેઓને માલમ પડતું કે તેઓએ જેની પૂઠ પકડી હતી તે કાસિમખાન હતો.

આ બંગલાના માલિક તરીકે કરીમખાન અને કાસિમખાન ઘણા વર્ષોથી અહીં રહેતા હતા જેથી તે બંગલાનો ખર્ચ માલેક કોણ છે તે કોઈ જાણતું ન હતું બલકે કેટલાકો તો એમજ માનતા કે તે બંને એક બીજાના ભાઈ છે. છતાં આ વખતે તે બંગલો કાસિમખાનના બંગલાના નામે વધારે પ્રખ્યાત હતો.

જો કે આ બંગલામાં વસનારા આ બંને વેપારીઓ તારસસના જાણીતા ફુટ સપલાયર્સ હતા. છતાં કેટલીક વખત ચાકુબખાનના તેઓના બંગલામાંથી ગ્રૂમ થવાથી લોકો તેમને પણ બહમાશ માનતા અને પોલિસો, તો ખાસ કરીને તેઓ ચાકુબખાનના મળતીઆ છે એમ ધારતા હતા. કેટલીકવાર તો ખાસ વહેમાઈ તે બંગલાની બારીકમાં

ખારીક ઝડતી પણ તેઓએ લીધી એટલુંજ નહીં બલકે તેમાં કેઈ શુભ દ્વાર કે છુપું માર્ગ છે જેમાંથી ચાકુબખાન દર વખતે ગૂમ થઈ જાય છે એમ તેઓ અનુમાન પણ કરતા. ગમે તે હોય પણ આ સમયે તે બંગલો પોલિસોની ખાનગી દેખરેખ તળીએ હતો.

લગલગ ખારેક વાગ્યાનો સમય હતો, બંગલાના મધ્ય હોલમાં અવ્યવસ્થિત પડેલાં ફરનીચર વચમાં એક જુના ફેશનનાં ગોળ ટેબલ પાસે કરીમખાન એક ખુરશી પર ઝોકાં ખાઈ રહ્યો હતો. દરેક ઝોકા પર ટેબલ પર મુકેલી ઘડીઆળમાં તે જોતો, કંઈ બબજાટ કરતો ને ફરી ઝોકાં ખાતો થઈ જતો. એકાએક ખારણાનો બબજાટ થયો. કરીમે ઝટ સાવચેત થઈ ગજવામાંથી પિસ્તોલ ખેંચી કાઢી પૂરી તેને ગજવામાં મૂકી આવનાર પ્રત્યે કહેવા લાગ્યો.

“ઓહ.....કાસિમખાન ? હું સમજ્યો કેાઈ અણુ-ધારી આફત આવી કે શું ! ક્યાં ગયા હતા ? ”

“એ પછી ફહીશ પણ હાલતો એક ખુશખબર સાંભળી લે” કાસિમે કહ્યું.

“તે શું ? ”

“ઐ ત્રણ દીવસમાં સોનાના ઈંડા સાથે સોનાની ચલ્લી પણ આવશે ”

“એટલે ” કરીમે પૂછ્યું

“પરમ દીવસે “ધી ટીઅર સપ્લાઈંગ કંપની”ના માલીક હુસેનખેમની છોકરીનું હરણ કરવાનું છે.”

“હા સમજ્યો....પણ સોનાના ઇંડા કેવી રીતે ?”
કરીમે શુંચવાઈને પુછ્યું.

“સોનાના ઇંડા કેવી રીતે ?” કાસિમે ઉત્તર વાળ્યો.
“કેમ જુએલા એક વખત આવી ગઈ તો પછી તેને મારી
સાથે લગ્ન કરવા સમજાવતા કેટલી વાર ?”....અરે હા પણ
મોહંમદ ક્યાં ગયો છે ? તેને કહેજે કે.....”

એટલું કહી કાસિમે તેના કાનમાં ઠાણ બાણે શું કહ્યું
કે તરત તેના ચહેરા પર એક જાતના આનંદના ચિન્હો
પ્રસરી રહ્યાં અને તેણે ફક્ત એટલું જ કહ્યું કે “બહોબસ્ત
તમે કરી નાખ્યો છે. તો પછી પરમ દીવસે નક્કી”

“હા પણ મોહંમદને કહેજે કે તે છોકરા પર
બરોબર ધ્યાન રાખે”

એટલું કહી કાસિમ પોતાના સુવાના ઓરડામાં
ચાલ્યો ગયો થોડીવાર પછી મોહંમદ પણ આવી ગયો કે
જે કાસિમ અને કરીમનો એક પગારદાર ગોઠીયો હતો.

પ્રકરણ ૬ ઇ.

“દુઃખનો ડુંગર”

હામણી સંવારનો મીઠો સમય હતો હજી
સૂર્ય જોડ્યે તેવો જંબીર થયો ન હતો
પવનની મંદ મંદ મીઠી લહેરો લાઠ
લટકાળી અદાઓમાં પુષ્પો સાથે ગેલ કહી

રહી હતી. પુખ્તો વધારેને વધારે ખીલી પોતાની ખુબસુરતીનો લહાવો આમ તેમ ઝોકા ખાઈ તે લહેરોને આપી રહ્યાં હતાં. આ સમયે આદાન શહેરના તે આલિશાન બંગલા સામે આવેલા હુસેન બેગના બગીચાને રંગબેરંગી કુલ્લોના ખુબસુરત ફેખાવે એક અજબજબ જાતનો પોશાક પહેરાવ્યો હતો.

હવે એ પણ અનિચ્છિત ઠહેવાય કે જ્યારે આવો એક મોજીલો અને લહેરીલો સમય અને તે પણ ખાનગી બગીચાઓ જેવી જગ્યામાં પ્રવેશ કરે, ત્યારે પ્રેમી જેવા કે જેઓ ખાસ આવા વખત માટે રાતદીવસ પ્રાર્થનાઓ કરતા રહે છે તેઓ ઘરમાં ભરાઈ રહે ?

નહીજ તેઓ તો સૌથી પહેલાજ આ સમયનો રસ ચુસવા માટે આવી બેઠા. હુસેન બેગના બગીચાના એક ખુણાની બાસ્તીમાં ઝુબેદા કાતિલ અદાઓથી અનવરના બોળામાં આળોટી રહી હતી કે જેનો તાદર્શ ચિતાર રજુ કરતાં અમારી કલમ પણ પાછી પાણી કરી જાય છે. અનવર શાંત પણ અંબીર રહેશે તેના ગુચ્છાદાર બાલમાં આંજળા ખોસી કંઈક વિચારો કરી રહ્યો હતો કે એકાએક, એક પવનનો ઠંડો સપાટો એવી તો મનોહર રીતે ઝુબેદાના શરીરને સ્પર્શ કરતો નીકળી ગયો કે તે એકદમ ઉઠી બેઠી અને અનવરના ખાલને પોતાના હાંત વચ્ચે દાખી કરડી ખાધો અનવર પણ ઉશ્કેરાયો, બન્ને બાસ્તી પરથી ઉભા

થયા અને એક પૂરા દબાણના ચુંગન સાથે એક બીજાને વળગી પડયા.

બગીચો શાંત હતો, પક્ષીઓ આમતેમ ઉડી રહ્યાં હતાં, પ્રેમ ચુંગનમાં મસ્ત બનેલ તે પ્રેમી જોડકું લગભગ પંદરેક મીનીટ સુધી મહોબ્બતના પૂરા ભેશમાં એક બીજા સાથે દબાઈ રહ્યું હતું કે એકાએક પાછળથી અવાજ આવ્યો. “મૂખાઓ.....!”

એક જટકા સાથે બંનેના હૃદયમાં ધચકો બેઠો તરતજ ફરીને જુએ છે તો સામે હુસેનબેગ હાંત આવતો ઉભેલો જણાયો. ઝુબેદાએ નીચે ડોકું ઘાલી દીધું અનવરની આંખોને હુસેનબેગ સ્વપ્નાની આંખી મૂર્તિ સમાન દેખાવા લાગ્યો તે સ્થંભીત રીતે હુસેનને જોઈ રહ્યો હતો કે તેણે શુસ્સામાં આગળ વધી ઝુબેદાનો હાથ પકડી એમ કહી ચાલતો થયો. “દુબ્ટ તારા જેવા છોકરા માટે હું એવું ન ધારતો હતો.”

ખલાસ થયું. અનવરની હાલત આ વખતે કેવી કફોડી થઈ ગઈ અને શું થઈ ગઈ તેના સવિસ્તર બયાન માટે અમારા પાસે શબ્દો નથી. પાપાણુની જડ મુર્તિ માપૂક કેટલીક પળો સુધી તે જાણે આત્મા ખોળીયું છોડી ગયું હોય તેમ સ્થિર થઈ ગયો. ફક્ત બે આંખોજ જાણે જીવતી હોય તેમ આંસુઓથી ભરભર ઝુબેદા તરફ ટીકી રહી હતી. છેલ્લી બે ત્રણ મીનીટમાં શું થઈ ગયું જેની કલ્પના સુદ્ધાં તેનું જોભું કરી શક્યું નહીં. એકાએક તેના મોંથી નીકળી પડ્યું

“આહ ગઈ....વહાલી ઝુબેદા હંમેશ માટે ગઈ.”

આંખોમાં અશ્રુ, હૃદયમાં લય, મગજમાં ચિંતા, અને શરીરમાં ઢીલાપણું, મંદ કદમે અનવર પોતાની કેટડી તરફ વળ્યો. હજી તે બારણાં સુધી પણ ન પહોંચ્યો હશે કે પાછળથી તેના પિતા માળી યુસુફનો અવાજ આવ્યો. “અનવર.”

અનવર ઉભો થઈ ગયો. યુસુફે પાસે આવી કહ્યું, “ઝેટા હું તારા તરફથી એવી આશા રાખતો ન હતો.”

અનવરના દુઃખી હૃદય પર અગ્નીની ઝાળ પડી. સમજી ગયો કે, “પોતાના પિતાને તે વાતની ખબર પડી ગઈ.” પણ તે નિર્દોષ હતો. જે વાત હુસેન અને યુસુફે ધારી હતી તે વાતથી તે બચેલો હતો જેથી તેણે કાયર વજનમાં કહ્યું.”

“પણ પિતા હું તો નિર્દોષ છું. હું તમારા સોગંદ ખાઉં છું. હું ઈશ્વરના સોગંદ ખાઉં છું કે ઝુબેદા અને મારા પ્રેમ આજ સુધી નિર્મળ હતો તેમજ ઝુબેદાનું શિયળ પવિત્ર છે.”

યુસુફે માયાળુ થઈ કહ્યું “દીકરા તારી નેક દાનતી પર મને ભરોસો છે. પણ શેઠ ઉદટો અર્થ કરી બેઠા છે અને તેઓ એમજ કહે છે કે “કમબખ્તે મારા ઉપકારો પણ ક્યાનમાં ન રાખ્યા અને મારીજ સાથે નિમકહરામી કીધી હવે હું કદી તેનું મોં સુખ્યાં પણ જોઈશ નહીં.”

“બાપા” અનવરની છાતી ભરાઈ આવી “હું ધારતોજ

હતો કે ઝુમેદા મને હવે કદી મળનાર નથી. આહ હું નથી
સમજી શકતો કે કેમ તેની જીદાઈ માફ મન કબુલ કરી
શકતું નથી કેમ તેની પ્રેમમય મુર્તિ માફ હૃદય મંદીર
તણ શકતી નથી. આહ પિતા.....દયા ખાઓ મારા પર
દયા ખાઓ અને ગમે તેમ કરી પિતાશ્રીને (હુસેનને)
સમજાવો.

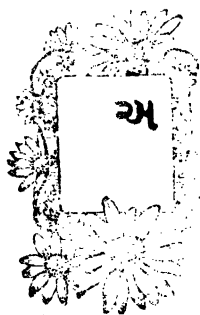
“બેટા મેં તો ઘણુંએ સમજાવ્યું. મને ખાતરી હતી
કે શેઠ ધારે છે તેટલું નીચપણું તેં ન કર્યું હશે. પણ હું
તને બીજીજ વાત સમજાવવા માંગું છું તે એ કે તું ઝુમેદા સાથે
પ્રેમ તારા છોડી દે કારણ કે એ પ્રેમ નકામો છે શેઠ ઝુમેદાને
કેઈ અન્ય સાથે પરણાવવાનો વિચાર રાખે છે તારા લગ્ન માટે
વાત કરતા તેઓએ મને ઘણીજ ખરાબ રીતે જણાવ્યું કે
“અનવ-માં એરી શું લાયકાત છે કે તે મારા જેવા એક
આબરુદારની છે કરીને પરણી શકે! અલબત્ત પ્રદાય તે કેઈ સારી
નોકરી મેળવી શહેરીઓની આંખમાં પ્રતિષ્ઠ મેળવે ત્યારની
વાત જીદી છે. ત્યારે હું કંઈ વિચાર પણ કરી શકીશ.”

હવે અનવરથી કંઈજ બોલાયું નહીં તે દુઃખનો માર્યો
ઉદાસ એકેર બારણું ખોલી પોતાના રૂમમાં દાખલ થયો યુસુફ
પણ તેની પછવાડે મલીનપણે ઘરમાં દાખલ થયો અનવરે બારે
હૃદયે હાથમાં કાગળ કલમ લીધા અને એક ચિઠ્ઠી લખી યુસુફને
આપતા કહ્યું “બાપા આ ચિઠ્ઠી ખાનગી રીતે ઝુમેદાને
પહોંચાડી દેજો” વધારામાં એટલું ઉમેર્યું કે “આ વાતને

જુમેદાજ સારી રીતે બનાવી શકશે. હું જરા બબ્બરમાં જઈને આવું છું” એટલું કહી અનવર બારણા બહાર નીકળી પડ્યો. યુસુફને પહેલાં તો કંઈ વહેમ પડ્યો પણ જ્યારે અનવરે કહ્યું કે “જુમેદા આ વાતને બનાવી શકશે” તો સમજી ગયો કે “એ જુમેદાને કંઈ સલાહ આપવા માંગતો હશે.”

પ્રકરણ ૭

“ દુખી પત્ર ”

અનવર ગયો.....સુરજ ઢળ્યો,.....રાત્રી આવી,.....અધકાર ગયો, અને...સંવાર પડી. માળ પરથી નીચે ઉતરવાની સખત મનાઈ કરવામાં આવેલી હોવાથી જુમેદા એથેન સ્થિતિમાં ખારીમાં આવી ઉભી, મન ઠેકાણે ન હતું, ચહેરા પર ઉદાસી પ્રસરેલી હતી, આમ તેમ જોવા લાગી અને ગળગળી થઈ બોલવા લાગી. “ ઓ અનવર વહાલા અનવર, તું માહું ન લગાડ, હું બાણું છું કે પિતાના શબ્દોએ તારા દીલપર તીરનું કામ કર્યું હશે ? છતાં તેઓ નિર્દોષ છે, કારણ કે આપણા નિર્મળ પ્રેમથી તેઓ અજાણ છે. આવ મારા વહાલા આવ વધારે નહી તો ફક્ત એકજ વખત મારી ખારી સામે આવ અને

મારા બળતા જીવન પર તારા ચંદ્રરૂપી મુખડાની શાંતીમય કીરણો નાખ.....”

બુધેદા આ વિલાપ કરીજ રહી હતી કે સામેથી માળી ચુસુફે બારી સામે આવી એક ચિટ્ટી પત્થરમાં બાંધી કંઠપણ ખોલ્યા વગર ઉપર ફેંકી. બુધેદા લાલ જઇ કે, “અનવરે મોકલી હશે.” ધડકતા પણ હરખાતા હૃદયે ઉચ્ચકી, જલની જલની ખોલી વાંચવા લાગી પણ તરતજ એક ચીસ સાથે ભોંય પર પછઠાઈ પડી.”

નોકરો ઘભરાઈ બારણા પાસે દોડી આવ્યા પણ પ્રરી કંઈ ઘરખડ કે પમાલ ન ચાલ્યાવાથી એમ સમજી ચાલ્યા ગયા કે “કંઈ ઉદર પુંદરથી ચમકીને ચીસ પાડી હશે.”

બુધેદા ઉઠી મોંપર પડેલાં કપડાં ચારગણી ઉઠાસી માત્રમ પડતી હતી ફરી તે કાગળ ખોલી વાંચવા લાગી.

“વહાલી બુધેદા

તું આ જાણીને ઘણીજ દુઃખી થશે કે મેં મારું નિર્લજ્જ મોં તમારા લોકોથી દુર કરી દીધું, અને હવે હું આ જગ્યામાં એક પણ માટે પણ રહેવા માંગતો નથી. ઇશ્વર ચાહશે તો ફરી કદી આવી મળીશ પણ હાલતો નહીં જ. ને કે આપણો પ્રેમ શુદ્ધ હતો, અને આજ સુધી આપણે એકપણ એવો કૃત્ય કર્યો નથી કે જેથી ઇશ્વર નારાજ થાય. પણ આહ પિતાશ્રી ઉંધુ સમજી બેઠા છે. તેઓએ મને હરામખોર તું

ઉપનામ આપ્યું છે. પણ યાદ રાખજે કે હું આ વાતને જરૂર સત્ય કરાવીશ પિતાને લાંબેરનારને યોગ્ય સજા અપાવીશ, તું સારી રીતે જાણતી હશે કે આજ સુધી પિતાએ કોઈપણ દિવસે “આપણે શું કરીએ છીએ ? અને ક્યાં છીએ ?” વિગેરેની બિલકુલ ફરકાર કરી ન હતી. અને આજે આમ એકાએક તેઓ કેમ બગીચામાં આપણી તપાસ માટે આવી પડયા ? જેની મને પણ બિલકુલ સમજ પડતી નથી. છતાં એટલું તો જરૂર જ કે આપણા પ્રેમ બંધનને કાપવા કોઈ અભાણી છરી લાવી થઈ છે અને તે કાણ છે. તે હું સારી રીતે જાણું છું. પણ હાલ તો મારી ફક્ત એજ વિનંતી છે કે પેલા નજીર બિગથી સાવચેત રહેજે કે જે આપણા પિતાનો ખાસ મિત્ર છે. મારું અનુમાન આજ સુધી ખોટું પડ્યું નથી અને પડનાર પણ નથી. હું થોડાજ દીવસમાં જણાવી આપીશ કે તે સદ-ગૃહસ્થ જેવો દેખાતો પુરૂષ કેટલા દરજ્જાનો બદમાશ અને દુષ્ટ છે. હાલ તો હું એટલું જણાવવાનું યોગ્ય સમજું છું. કે આપણી વચ્ચે વિયોગતા નાખનાર અને આપણા પર તહોમત ઉઠાવનાર પણ તેજ પુરૂષ હોવો જોઈએ.... શુભશું તો મળ્યું હાલ એજ

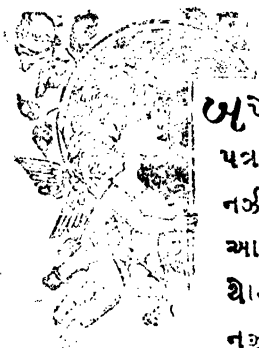
લીં તારા પિતાની દૃષ્ટીએ હરામખોર પણ ખરી રીતે નિર્દોષ “અનવર”

આ પત્રે ઝુમેદાની શી હાલત કરી જે જણાવવા અમને

ચોગ્ય શબ્દો જડતા નથી તોપણ એટલું તો જણાવી જ દેવા
 દો કે આ પત્રે તેને એટલી તો લાન મુક્ત કરી
 નાખી કે તેણે એક જોશ સાથે માલ ઉપર
 ઉઢાસીથી મસળાતી આંગળીઓમાંથી છેલ્લી નાની આંગળી
 એટલી જોરથી કરડી ખાધી કે લોહીલોહાણુ થઈ ગઈ.
 જમીન પર લોહીની ધારા ઉડી હોશ ઉડવા લાગ્યા અને
 પલંગ પર ભેલાન થઈ ઉંઘી પડી ગઈ.

પ્રકરણ ૮ મું.

“ફરી નિર્દોષ.”

ખુપોર પછી એટલે જીભેદાને અનવરનો
 પત્ર મળ્યો તેના ચાર પાંચ કલાક બાદ
 નજીર વાયદા પ્રમાણે આવી ઉભો, હુસેને
 આવકાર આપી તેને માનથી બેસાડ્યો.
 થોડીવાર આમ તેમની વાતો ચાલ્યા પછી
 નજીરે શરૂ કર્યું.

“મી. નજીર હું તમને આજે થોડી તસ્દી આપવા
 આહું છું આશા છે કે દરગુજર કરશે.”

“અરે એમ શું બોલો છો ! એમાં તસ્દી શાની હું
 કરેક રીતે તૈયાર છું.”

“મારે આજે અહીં બેઘાર વેપારીઓને ખાસ મળવું છે તો કહાય મોડું પણ થાય માટે રાતે તમારાજ મકાનમાં રહેવાનો વિચાર છે.”

“ઝોહુ તો તેમાં તસ્દી શાની ? આ મકાન તમારું છે. આ સર્વ ચીજો તમારીજ સમજો. હું તમને પૂરતી ચીજો મળે તેવી ગોઠવણ કરીશ.”

હુસેનબેગે ઘણીજ ખુશીથી બુઢઢા નઝીરની માંગણી કબુલ રાખી જો કે તેઓની દોસ્તી થયાને પૂજા એક વર્ષ પણ થયો નહતો પણ બુઢઢા નઝીર પોતાની મીઠી જખાનથી તેનું મન એવી તો સફાઈમાં હરણ કરી લીધું હતું, કે આ વખતે તે હુનીયામાં અગર કે હમ્મ પણ પોતાનો ખરો સાથી સમજતો હતો તો તે ફક્ત નઝીરનેજ,....અને એમ થવાનું બીજું કારણ એ હતું કે નઝીરની બુઢી હંમેશા જાજળજ પ્રકારની શ્રેષ્ઠતા રાખતી હતી, જો કે બંનેનો ઉમ્માર લગભગ સરખીજ હતી, છતાં હુસેનની દૃષ્ટીએ નઝીરના અનુભવોની હદ ન હતી.

હવે રહ્યો પ્રકટ એટલે જ સંખ્યા ઉપજાવવાનો સવાલ કે આપણો અનવર એક આવા અનુભવી માણસ ઉપર કેમ વહેંચાયે હશે ? અને તે પણ એક એવી ઉમ્મરના વૃદ્ધ ઉપર કે જે કોઈ કાળે પણ જીએદાને પોતાની કરવા માંગે તો થોડાને માથે સીંગ ખરાબર થઈ જાય. પણ અમને કહેવા દો કે અનવરના મગજ માંથી યુરોપના લયંકર લયંકર બહમાશોની

૩૯

નવલકથાઓ વાંચી વાંચી “અશકય” શબ્દ બિલકુલજ નીકળી જવા પામ્યો હતો. તે કોઈ પણ વાતને કે શબ્દને અશકય માનતો જ ન હતો. જે વાત તેના મગજમાં ઠસતી અને તે વાતને જો પૂરતા ટેકા મળી જતા તો જરૂર તે તેને ખરી અને સરીઆમ ખરી માની લેતો.

ગમે તે હોય પણ અત્યાર તો અનવરે નજીરને એક બદમાશમાં બદમાશ ઉઠાવગીર માની લીધો હતો અને તે એ માન્યતા ઉપર સજ્જડ રીતે મકકમ હતો તેમજ પોતાની બુદ્ધિ સાથેની વિયોગતા માટે પણ તે તેનેજ દોષિત માનતો.

“હાં અને જરા તમારા અનવરને પણ સાથે લઈ જવાનો વિચાર છે.” નજીરને કંઈ યાદ આવતા તેણે ફરી કહ્યું.

અનવરનું નામ સાંભળતાંજ હુસેનના અંતરમાં એક દુઃખનું નિર વાગ્યું સંવારે બનેલું બગીચાનું દૃશ્ય તેની આંખો સમક્ષ આવી ઉભું અને તેના મહેરા પર એક જાતની મલિનતા પ્રસરી રહી. તે ફક્ત એટલુંજ બોલી શક્યો “બલે લઇ જજો” પણ ચાલાક નજીર સમજી ગયો કે “કંઈ ઘોળામાં કાળું થયું છે” જેથી તે બોલ્યો “કેમ તમે અનવરનું નામ સાંભળી ઉદાસ થઇ ગયા ? જો હું ભૂલતો નહીં હોઉં તો મારી પરમ દીવસની ધારણા ખરી પડી લાગે છે.”

“હા મિત્ર ખરેખર” હુસેને એક ઉંડા નિશ્વાસ નાખતા કહ્યું “હું માનતો ન હતો પણ હવે મને ખાસ

માનવાનું કારણ મળ્યું.....

શેઠ.....(અવાજ આપ્યો.)

નઝીરની ખુશીનો પાર ન રહ્યો પોતાની ધારણા પાઇએ પાઇ ખરી પડેલી જોઇ તે કંઈ બોલવા જતો હતો કે ઉપરો અવાજ તેઓને કાને પડ્યો ફરીને જુએ છે તો માળી યુસુફ ઘણીજ રહી હાલતે તેઓની પાસે આવી રહ્યો હતો. રડી રડીને આંખો લાલ થઇ ગએલી હતી, પાસે આવતા ફરી છાતી ભરાઇ આવી અને તે કરગરીને કહેવા લાગ્યો. “શેઠ અનવર આપના ઠપકાથી ઉચાટ થઇ ક્યાંક ચાલ્યો ગયો છે. કાલથી તેનો પતો નથી. પ્રભુ ખાતર મારા પર દયા આઓ.

“હે..... ? ? ? ”

હુસેનના મોંમાંથી એકદમ આશ્ચર્યની ચીસ નીકળી પડી. “હે” કાલથી પતો નથી અને તમે મને આજે ખબર આપો છો ?”

અહીં ખાસ જણાવવાની આવશ્યકતા છે કે હુસેને અનવર પર ગમે તેવી તહોમત ચઢાવી અને ગમે તે શબ્દો તેની વિરુદ્ધ ઉચ્ચાર્યા છતાં તેના એ અર્થ નહીં કે તેના દીલમાંથી અનવર પ્રત્યેની મહોબ્બત પણ નિકળી જવા પામી હતી. નહીંજ બદકે જ્યારે તેણે એમ સાંભળ્યું કે “અનવર ક્યાંક નીકળી ગયો છે.” તો હજાર કાશિય કયાં છતાં એક ચિસ તેના મોઢામાંથી નીકળી પડી. પ્રરી કંઈ વિચાર આવતા તેણે કહ્યું.

“મેં કંઈ એના પર તહોમત ચઢાવી ન હતી. જે અરૂં હતું તે કહ્યું.”

“પણ તેણે તો ઈશ્વરના સોગંદ ખાધા” “કે હું તથા ઝુબેદા પવિત્ર છીએ.”

“શું ખરેખર તેણે સોગંદ ખાધા ?”

“મારા પુત્રના સમ કે તેણે સોગંદ ખાધા ”

“અને તમે શું ધારે છો.”

“હું તો ધારૂં છું અનવરે કદી પણ એવું નિય કૃત્ય કરવાની હોંમત કરી ન હશે ”

“વારૂ” તેણે ક્યાળુ થઈ કહ્યું. “તમે જાઓ હું પોલિસમાં ઇનામ જાહેર કરી તેની શોધ કરાવું છું.”

આ વાક્યોએ યુસુફને હરખાવી દીધા તે વધારે બોલી શક્યો નહીં ફક્ત એટલુંજ કહી બહાર નીકળી પડ્યો કે “મહા ઉપકાર મારા સરકાર.”

પણ વહાલા વાંચક આ વાત નજીરને ન ગમી તે વધારે મુંઝાયો. અને બોલ્યો.

“જો મિત્ર ખોટું ન લગાડો તો મારે કહેવું જોઈએ કે અનવરને શોધાવવાની કંઈ જરૂર નથી. કારણ કે આમ કરવાથી તે વધારે બગડશે અને સમજશે કે તમને તેની ખરજ છે. નહીં તો આપોઆપ તે કોઈ સારી નોકરી શોધીને આવશે.”

“પણ મને એ બીક લાગે છે કે કદાચ તે આપઘાત

કરી નાંખશે.”

“લલે તમારી મરજી” આટલું કહી નજીરે વાત ફેરવી નાખી અને બહાર જવા માટે ઉઠી ઉભો થયો, અને બહાર નીકળી પડ્યો.

પ્રકરણ ૯ મું.

“ખૂન”

“સાહેબ ખૂન થયું”

“કોનું ?”

“મારી છોકરીનું”

“તમે કોણ ?”

“ધી ટીપર સપલાઈંગ કંપનીનો માલિક”

આદાનના સી. આઈ. ડી. ઇન્સ્પેક્ટર મી. ગાંધીની ઓફીસમાં ઘલરાયલો બેઠકામયો હુસેનબેગ આમ કહેતો રહેતો દાખલ થયો. સાથે નજીરબેગ પણ હતા. ગાંધીની ઓફીસમાં બેઠેલા એક તેના મીત્ર જેવા દેખાતા પુરુષે તેઓ સામે પુરસી સુકી બેઠવા કહ્યું. ગાંધીએ ધીરજ આપી કહ્યું

“ક્યાં ખૂન થયું અને ક્યાં થયું”

“સાહેબ ગઈ રાત્રે મારા બંગલામાં તેના રૂમમાં સુતી હતી ત્યાંથીજ કાઢી તેને ખૂન કરી ઉપાડી ગયું”

હેં ઉપાડી ગયું? ત્યારે તમે શા પરથી કહો છો કે ખૂન થયું? ?”

“સાહેબ તેના ખીછાના તથા રૂમમાં પુષ્કળ લોહી પણ પડેલું છે.”

“વારૂં....જો કે કેસ ઘણો કઠણ છે. છતાં આ મારા મિત્ર મી. બર્કે કે જેઓ ફક્ત કાલથીજ આ ખાતામાં નોકર તરીકે રહ્યા છે. તમારા કેસની સારી રીતે તપાસ કરશે કારણ કે એ કેસ ખાલી અનુમાને! પરથીજ પકડી શકાય એમ છે. અને મી. બર્કે આવા કામોમાં ઘણાં કુશળ છે એ મેં અવશ્ય જોયું છે (તે પુરૂષ તરફ ફરીને) લો મી. બર્કે તમને એવાજ કેસ જોઈતા હતા. જોઈ હવે કેવી તમારી ચાલાકી બતાવો છો.

બર્કેની આંખો ખુશાલીથી ચળકી ઉઠી આનંદના ચિન્હો તેના મોં પર ચળકી ઉઠ્યા જો કે તેની ઉંમર ચાલીસ કરતા ઓછી દેખાતી ન હતી. દેખાવડા મોં પર લાંબી પણ કાળી દાઢી એની ખાત્રી આપી રહી હતી છતાં આંખો પાંચ વર્ષના બાળક માફક જાણે આ કેસમાં એનેજ કંઈ દોલત ન મળી જવાની હોય? તેમ ચળકી રહી હતી. નજીર શાંત પણે બર્કેને જોઈ રહ્યો હતો, બર્કે પણ તેના પર કંઈ વહેમાયો હોય તેમ તેનીજ તરફ જોઈ રહ્યો હતો કે ગાંઝી એમ કહેતો ખુરશીમાંથી ઉઠ્યો “ચાલો જલ્દી બનાવવાળી જગ્યાએ, પહોંચી જઈએ.”

બહાર હુસેનબેગની ગાડી ઉભેલી હતી. ચારે ગાડીમાં આવી બેઠા ગાડી ચાલુ થઈ, ને હવે બકે શરૂ થયું.

“આ સાહેબ કોણ છે?”

“એઓ મારા એક જાની મીત્ર છે ઇસ્કેલીમાં એમનો મોટો ફુટનો વેપાર છે. કર્મ સંભળે એમને પણ આ કેસમાં હેરાન થવાનું હતું કે શું? કે અમારી આટલી સુહતની હોસ્તી હોવા છતાં ફક્ત ગઈ રાત્રીએ જ એમને મારે ત્યાં સુવાનું થયું.” હુસેને લાંબો જવાબ વાળ્યો.

બકે વધારે કંઈ પણ પુછે તેટલામાં તો ગાડી હુસેનબેગના દરવાજા આગળ આવી ઉભી સઘળા ઉતરી ઝુબેદાના રૂમમાં આવ્યા નોકરો ધમરાએલા તેઓને જોઈ રહ્યા હતા ગાંઝીએ સઘળા નોકરોને જુબાની માટે બોલાવવા હુસેન પ્રત્યે કહ્યું.

“ના કોઈની જુબાનીની હાલ જરૂર નથી.” બકે વચમાં કહ્યું “હું એમજ કેસને સમજી શકીશ.”

એટલું કહી અનવર રૂમની તમામ ચીજો બારીકીથી જોવા લાગ્યો સઘળા ત્યાં મૂકેલા એક સોફા પર બેઠા.

પ્રભૂ જાણે બકેના માથામાં કયું લેબું હતું અને લેખમાં કંઈ જાતની બુદ્ધિ હતી કે તેણે આ પહેલા અને કેવળ પહેલા કાર્યમાં ઇન્સપેક્ટર ગાંઝીની એક પણ આજ્ઞા વગર એવી તો તપાસ કરવા માંડી કે સઘળા દંગ થઈ ગયા. ઇન્સપેક્ટર ગાંઝીને તો તેજ વખતથી વધારે ખાતરી થઈ ગઈ કે જ્યારે

સર્વથી પહેલા બર્કે જમીન પર પડેલા ઝુબેદાના મુકાઈ ગએલા લોહીના પોપટા ચપુથી સંભાળપૂર્વક ઉખેડી બારીકીથી ઢાળી ઢાળીને ભેંયા.

ગાંઝી પોતે પણ આશ્ચર્યમાં હતો કે તે કોઈ પણ ભતના સવાલ જવાબ કર્યા વગરજ દરેક ચીજને ધારી ધારીને અને કંઈ પણ પૂછ્યા ગાછ્યા વગરજ પોતાની નોંધ પોથીમાં કંઈક નોંધ કરતો. તેમજ કેટલીક વખત એવી તો ચાલાકીથી નજીર અને હુસેનના પગો તરફ ભેંતો કે ગાંઝો ત્રિવાય કોઈ પણ તેની તે ચાલાકી સમજી શકતું નહીં.

બર્કની આ તપાસે પૂરા ત્રણ કલાક લીધા. અને જો કે આ વખતે ગાંઝીના આનંદનો પાર નહતો, પણ બીચારા હુસેનના ચહેરા પર નિરાશાના ચિન્હો આ લાંબી તપાસથી કુટી નીળ્યા.

હવે રહ્યો ફક્ત નજીર તો તેતો બર્કની આ લાંબી તપાસ પર એટલો બધો ખીજવાઈ રહ્યો હતો કે બાણે તેનું ચાલે તો આ કેમ બર્કને સોંપવાનું બિલકુલ ના કહી દે. છેવટે બર્કે તપાસ પૂરી કીધી અને ગાંઝી પ્રત્યે બોલ્યો.

“હું કોઈ પણ ભતના નિર્ણય પર આવું તે પહેલાં મારે મી. હુસેનખેગને કેટલાક સવાલો પૂછવા પડશે.”

હા હા પૂછો! બર્ક અચકાઈ રહ્યો હતો જેથી ગાંઝીએ પૂરી પરવાનગી આપતા કહ્યું “હવે તો આ કેસ

તમારેજ પૂરા કરવાનો છે. જોડું છું કે આ પહેલાજ કેસમાં તમે કેટલી હુશીયારી બતાવો છો.”

“તમને કોઈ પર વહેમ હોય એવો કોઈ માણસ તમારા ઘરમાં છે?” બર્કે રત્ન મળતા ખુલ્લા હાથે પૂછવા માંડ્યું. પણ વચ્ચે નઝીર હુસેન પ્રત્યે બોલી ઉઠ્યો. એમના સઘળા સવાલોનો જવાબ મને આપવા દો.

બર્કે—નહી મહેરબાન એમનેજ જવાબ આપવા દો.

નઝીર—હું એમના કરતાં વધારે જાણું છું.

“હા હા મારા કરતા એઓ તમને વધુ વિગત આપી શકશે” હુસેને નઝીરને આગળ ધર્યો કારણ કે તે જાણતો હતો કે નઝીર પોતાના અનુમાનો પણ સારી રીતે જણાવી શકશે તેમજ દરેક સવાલના જવાબ એવા પ્રકારના આપશે કે જે પોલિસોને ઘણા મદદ કરતાં થઈ પડશે. બર્કે જ્યારે હુસેનની આવી મરજી જોઈ તો તેણે કેટલીક નારાજી સાથે તે વાત માન્ય રાખી નઝીરને પૂછવા માંડ્યું.

“આપને કેના પર વહેમ છે?”

“એમના માળીના છોકરા અનવર પર.”

“તે હાલ ક્યાં છે?”

“હાલતો તે ચાલાકીથી ઘર બહાર રહે છે.”

“એટલું”

“એટલે તેને આ કામ કરવાનો હેતુ પહેલાથી હતો નેથી તે એક દિવસ પૂર્વેજ અહીંથી નીકળી ચાલ્યો ગયો.”

“પણ આ કાચમાં તેના કાંઈ ચાક્કસ હેતુએ હોવો જોઈએને ?”

“હેતુ આ શિવાય બીજો શો હોઈ શકે કે તે તેને ચાહતો હતો તેમજ તેની ઇચ્છા તેને પરણવાની હતી. પણ જ્યારે હુસેનબેગે તે બાબતમાં તેના પિતાને ના કહ્યું ત્યારે તે આ કાચ તરફ પ્રેરાયો.”

અહીં એટલું જણાવવાની ખાસ આવશ્યકતા છે કે નઝીરના અનવર તરફના વહેંચે હુસેનબેગને જો કે કંઈક ગુચવણમાં નાંખી દીધો હતો પણ નઝીરે તેને પહેલાથીજ આ બાબતની પૂરી સમજણ “અનવર ખરેખર બદમાશ છે” વિગેરે ગાઝીની ઓફીસમાં આવતા પૂર્વેજ પાડી દીધી હતી જેથી તે શાંત હતો. બહેં ફરી ચાલાકીનો સવાલ કર્યો.

“તમે તો કહો છો કે જુબેદાને તે ચાહતો હતો અને જુબેદા તેને ધિક્કારતી હતી.”

“ના મેં એમ કહ્યું ન હતું કે જુબેદા તેને ધિક્કારતી હતી તે તો તેને ચાહતી હતી.”

“ચાહતી હતી ?” બહેં તેને સપડાએલો જોઈ બકપી સવાલો શરૂ કર્યા. “તો પછી ખૂન કરવાનું કારણ શું.”

“ખૂન” નઝીર ગુંચવાયો. “હા....તે....ખૂ.....”

“માફ કરજો” બહેં તેને ફરજયાત રોકતાં કહ્યું. “હવે મારે ખાસ હુસેન બેગના નોકરાને કેટલીક વાતો પુછવી છે.”

હુસેને તરતજ નોકરીને બોલાવી મંગાવ્યા બંકે
પૂછવા માંડ્યું

“તમે આ બાબત વિષે કંઈ જાણો છો ?”

“ના અમે કંઈ જાણતા નથી” સઘળાએ ઘભરાઈને
કહ્યું.”

“સોચી જુઓ કદાચ કાલે સંઘવારથી તો આજ
સવાર સુધીમાં એવી કેાઈ બાબત બની હોય કે જે પરથી
તમને થોડો ઘણો પણ વહેમ પડ્યો હોય.”

“ના એવું કંઈ બન્યું નથી” એકે કહ્યું “અલબત્ત
કાલે બપોરે તેઓની એક ચીસ સાંભળાઈ હતી પણ પાછ-
ળથી તેઓનો અવાજ ન આવવાથી અમે સમજ્યા કે કેાઈ
ઓજથી બીધા હશે.”

“બસ હવે મને જોઈએ તેવો સંતોષ થઈ ગયો છે.
(હુસેન તરફ વળીને) હવે થોડાજ દીવસમાં જો પ્રભૂ ચાહશે
તો જુએલા તમારા હાથમાં જીવતી આવી મળશે.”

“હૈં ! ! ! જીવતી !” હુસેને એકદમ આશ્ચર્ય
પામતા પૂછ્યું.

ખરેખર બંકની આ વાત સાંભળી સઘળાજ આશ્ચર્ય
ચક્રીત થઈ ગયા ગાઝી પોતે પણ હિરાન હતો કે બંક
કહેવા શું માંગે છે ? નજીરના મોંમાંથી નફરતની હસી
નીકળી પડી તે ધિક્કારના વજનમાં બોલ્યો.

“હું...મને તો લાગે છે કે મી બર્ક હજી આ વાતોમાં ઘણા કાચા છે. જે કલ્પના તેઓએ બાંધી છે તે સાચા સાફ કહી આપે છે કે મી બર્ક આ કામને રમત સમજી બેઠા છે તેઓ એમ માને છે કે જીવેદાનું ખૂન થયું નથી અથવા અનવર તેને ઉપાડી ગયોજ નથી”.

“જો કે હું આ વાતને અત્રે વધારે ખુલ્લી કરવા માંગતો નથી.” અનવરે ગુસ્સાને ગળી જતાં કહ્યું “છતાં જ્યારે તમે મારી કલ્પના સમજી ગયા છો એમ કહેવા માગો છો તો મારે પણ વચર અડચણે તેને તોડીજ દેવું જોઈએ, કે સર્વથી પહેલાં તો એ કે અનવર જીવેદાને કચકી ગયો છે એવી જે ધારણા તમે કે મી. હુસેનબેગે બાંધી છે તે તદ્દન ના પાયાદાર છે કારણ કે તમે હમણાંજ મને કહ્યું કે તેઓ બંને વચ્ચે આઠ પ્રેમ હતો. હવે જ્યારે પ્રેમજ હતો તો ખૂન કરવાનું કારણ શું ?”

“તો પછી જીવેદાના રૂમમાં ખૂન ક્યાંથી આવ્યું !” નઝીરે પુલાતા સવાલ કર્યો, ગાઝી અધીરા થઈ બર્કને જોવા લાગ્યો બર્કે ઝટ કહી દીધું “તે ખૂન જીવેદા હોશમાં હતી ત્યારથીજ ત્યાં રેડાઈ ચુક્યું હતું”

“એટલે !”

“એટલે તમે કહો છો તેમ જ દીવસે અનવર આ બંગલો છોડી ગયો તેને બીજેજ દીવસે જીવેદાએ તેની જીવેદા ન સહન થવાથી પોતાના સ્વ હાથેજ પોતા ઉપર

જામી કયાં. ”

“આ તમે શા ઉપરથી કહો છો ? ” નઝીરે કહ્યું

“આ જુઓ” (જમીન પરથી લોહીના ચોપડા ઉચકીને)
આ ખૂનનું સુકાપણું ચોકખી રીતે સમજણ પાડે છે કે ખૂન
લમલમ ખાર ચૌદ કલાક પૂર્વે રેડાએલું હોયું નોંધવું
નહી તો તે આટલું બધું સુકાએલું ન હોય. ”

ગાઝીના મોં પર આનંદ પ્રગટી ઉઠ્યો નઝીરે પૂરી કહ્યું
“વખતે તેજ વખતથી કુમેદાનું ખૂન થએલું હોય તો
કોણ જાણે ”

“હા. તો તેનીપણ ખાત્રી હું હમણાજ તમને કરાવી
આપું છું” (હુસેન તરફ પૂરીને) મી. હુસેનબેગ જે માળીને
અનવર છોકરો છે. તેને જરા બોલાવો ! ”

હુસેને “હા” કહી તરતજ માળી યુસુફને બોલાવી
મંગાવ્યો તે બિચારો શું જાણે ? ઘભરાતો ઘભરાતો આવી
ઉભો. બર્કે તેને જોતાજ ચાલાકીથી બનાવટી ગુસ્સાન
વજનમાં બોલ્યો.

“તમારા છોકરા અનવર પર ખૂનનો આરોપ મુકાયો
છે. અને તેમાં તમારો પણ હાથ છે એમ અમે ધારીએ છીએ

“ના સાહેબ હું કંઈ નથી જાણતો” યુસુફે ગભરાઈને કહ્યું.

“ત્યારે સાંભળો. હું જે પુછું તેનો ખુલ્લો ખુલ્લો જવાબ
કોઈપણ વાત છુપાવ્યા વગર આપી દો હું વચન આપું છું
કે, જો તમે સઘળી ખીના ખરખરી મને કહેશો તો હું

તમને કોઈપણ જાતના લપ્પામાં આવવાં હઈશ નહિ.”

“ના સાહેબ હું એક પથ્ર વાત છુપાવીશ નહિ” યુસુફે
જલરાઈને કહ્યું.

“વારૂ ત્યારે જલદી જાલો. પરમ દીવસે અનવરની
ચીઠ્ઠી ઝુબેદાને કાણે પહોંચાડી ?” ચીઠ્ઠીનું નામ સાંભળતાંજ
સઘળાં એકી ટસે બર્કને જોવા લાગ્યા. યુસુફ ધુળી રહ્યો હતો.
બર્કે વધારે જોરથી કહ્યું.

“જાલો ચીઠ્ઠી કાણે પહોંચાડી હતી ?”

“સાહેબ ચીઠ્ઠી”.....!!

“હા. ચીઠ્ઠી.”

“મ, મ, મ, મે.”

“વારૂ તે સમય કેટલા વાગ્યાનો હતો ?”

“લગલગ અગ્યારનો.”

“ઝુબેદા તે વખતે હતી ?”

“હા.”

“પછી તમે ક્યારે તેને જોઈ ?”

“સાંજના ઉદાસ ચેહરે બારીમાં ઉભેલી હતી ત્યારે.”

સઘળા દંગ હતા. હુસેન આશ્ચર્યથી બર્કનું મ્હોં જોઈ
રહ્યો હતો. ગાઝીના ચહેરાપર અજબ જાતના ફેરફાર થઈ રહ્યાં
હતાં નજીરનું મોં ફીકાશ ભારી રહ્યું હતું.. બર્કે યુસુફને
કહ્યું “વારૂ જાઓ” (નજીર તરફ ફરીને) “લો, મી. નજીર
એમ હવે કંઈ કહેવા માંગો છો ?”

“ઠારે ! હું ધારતો હતો તેના કરતાં તો તમે વધુ હોશિયાર નીકળ્યા ! ચીકી કઈ ! !” ગાંઝીએ આશ્ચર્ય પામતાં પુછ્યું.

અનવરે તરતજ ગજવામાંથી એક ચીકી કાઢી ગાંઝીના હાથમાં આપતાં કહ્યું. “જુઓ આ ચીકી કે જે મને જુબેદાના તકીયા નીચેથી મળી હતી. તેના જમણાં લાગ પર પાછલી તરફ જુબેદાની લોહીમાં ખરડાયલી નાની આંગળીનું નિશાન છે. જે સાફ ઠહી આપે છે કે જુબેદાએ આ પત્ર મેળ્યા પછી તેના હૃદય પર કોઈ જાતનું સખત આઘાત પહોંચવાથી પોતાની નાની આંગળી ઉઢાસીમાં કરડી ખાધી હશે.”

પણ અનવરના બાપેજ આ પત્ર જુબેદાને પહોંચાડ્યો એ તમે કેવી રીતે જાણી શક્યા ?” હુસેને વચમાં પુછ્યું.

“એ તો મી. ગાંઝી જાણે છે કે હું કેટલા અનુમાનો કેટલે દરજ્જે ખત્રા ખાંધી શકું છું. અને એ સિવાય બીજો કોણ એવો પુરૂષ તમારે ત્યાં છે કે જે જુબેદાને પત્ર પહોંચાડી શકે ? કારણ કે, તે ઘણો જુનો નોકર છે.”

નઝીરની બોલતી બંધ થઈ ગઈ.

ગાંઝીના આનંદનો પાર ન રહ્યો હુસેને કાગળ વાંચવા માંડ્યું. સઘળા શાંત રીતે તે કાગળ સાંભળી રહ્યા હતા. નઝીરનું હૃદય તો પહેલાથીજ ધડકી રહ્યું હતું ને. બ્યારે હુસેને પેલું વાક્ય વાંચ્યું કે “પેલા નઝીરબેગમી

આવશ્યક રહેજો” ત્યારે તો તે જાણે મરી જવા જેવો થઈ ગયો. પણ તરતજ હીંમત રાખી અવાજને રહેજ બારે કરી બનાવટી હાસ્ય કરતા બોલ્યો.

“હંમ.....ભલે માણસ નકામો મારા પર વહેમાય છે. મારે શું લેવું દેવું ?”

“અંહંહંમ.....મી. નઝીર !” હુસેને તેને માઠું લાગેલું જોઈ સમજાવટ કરતાં કહ્યું “એતો નાદાન છે. એને કંઈ અકકલ છે ? ને અકકલજ હોત તો તે આટલું નહીં વિચારતે ? કે તમારા જેવા એક વૃદ્ધ ઉમ્મરે પહોંચેલા પુરુષને તેના પ્રેમ સાથે લેવુંદેવું શું ?

“હાસ્તે !”....નઝીરે ડાહ્યા થતાં કહ્યું “તો પણ છોકરો હુશિયાર તો ખરોજ ! જુઓને કેવો સમજી ગયો કે મેંજ તમને તેઓને એક બીજા સાથે નહીં મળવા દેવાની સલાહ આપી ?

“પણ હવે એટલું તો નક્કીજ કે અનવર નિર્દોષ છે.” હુસેને તેના પત્ર પરથી નક્કી કરીને કહ્યું, જ્યારે નઝીરે પણ પોતાનું ડાહ્યાપણું જણાવતાં કહ્યું.

“એ તો મેં પણ ક્યાં તમને કહ્યું હતું. કે અનવરે ઝુબેદાના શિયળને કલંકજ લગાડયું ? હું તો કહેતો હતો કે કદાચ તે લગાડશે. હજી લગાડયું નથી.”

“વારૂ” ગાઝીએ વખત વધારે થઈ જવાથી કહ્યું

“તો હવે મી. બર્ક તમારા કેસનો ઘણીજ ખાહોશીથી

અંત હાવશે એવી મને તેમની આજની ખતાવેલી હુશિ-
આરી પરથી ખાત્રી થઈ ગઈ છે. તમે નિશ્ચિંત રહો.
તમારી છોકરી તમને જીવતી આવી મળશે.”

એટલું કહી ગાંઝી અને બર્ક ‘સાહેબજી’ કચી ત્યાંથી.
પોતાની ઓફીસ તરફ રવાના થઈ ગયા.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

“શિકાર હાથથી ગયો.”

સેનને ત્યાંથી મતલબ જેટલી ખીના
જાણી ગાંઝી અને બર્ક ઓફીસમાં આવી
બેઠા ગાંઝીએ ખુરસીમાં બેસતા મજબા-
માંથી સીગરેટ કાઢી સળગાવતા બર્ક

પ્રત્યે કહ્યું.

“છેવટે તમે ઘણીજ ફતેહયાબીથી જીએદાના હરણનું
મૂળ કારણ પકડી શક્યા ?”

“મૂળ કારણ તો શું મૂળ પુરૂષને પણ !” બર્કે લંબા-
વતા કહ્યું “અને જો ઇશ્વર આહરે તો પેલા બચકર હુદાડ
ચાકુખખાનને પણ પકડી આપીશ.”

“હા હવે તમને તમારી અનુમાન શક્તિ પર ધમંડ
આવ્યો ખરો” ગાંઝીએ મરકરી કરતાં કહ્યું “હવે તમે દરેક
કેસો પકડી શકશો.”

“ના ના લમડની વાત નથી” બર્કે ઝાંખા પડતા કહ્યું “આપ ખાત્રી રાખજો કે જો નઝીરજેઝજ આ કેસમાં બદમાશ સાબિત થયો તો જરૂર ચાકુબખાન પણ આપણા હાથમાં આવી પડ્યો જોમ સમજજો.”

“હા પણ એના પુરતા પૂરવા તો જોઈએને.”

“આ જુઓ (ગજવામાંથી કપડાનું ચીથરું કાઢી ગાઝીને આપતા) નઝીરના કપડાનો ટુકડો જે હું ધારૂં છું કે તેના ખમીસના છેડાનો હોવો જોઈએ. હવે રહી ફક્ત એકજ વાત કે નઝીર રહ્યો ઠાસો પુરૂષ અને કેસ બરોબર તેને હાથે થયો છે. એ ખુલ્લું જણાઈ આવ્યું છે. હવે જ્યારે નઝીર વૃષ્ઠ છે તો કોઈ જુવાન્યા માટે કરવામાં આવ્યો છે. તેમજ ઘણી લેદી રીતે કરવામાં આવ્યો છે. જેથી એ નકકીજ કે નઝીર ચાકુબનો કોઈ મળત્યો હોવો જોઈએ.”

બર્કના આ અનુમાનો સાંભળી ગાઝીના ચહેરા પર ફરી આશ્ચર્યોના ચિન્હો પ્રસરી રહ્યાં તેને હવે લગલગ સંપુર્ણ ખાત્રી થઈ ગઈ કે જરૂર બર્ક કંઈ કરશેજ. તેણે એકદમ ઉરકેરાઈને કહ્યું.

“ઓહો ત્યારે તો ગવર્નમેન્ટ તરફથી બહોર થએલ ઈનામ પૌંડ ૧૦૦૦ પણ લમનેજ મળશે ?”

“હવે એતો ઈશ્વરના હાથમાં છે.....અરે હા મને હમણાથીજ નઝીરની તપાસ રાખવી પડશે કારણ કે તે અત્યારની માદીમાં ધરેકલી ઉપડી બચ એ સંભવિત છે.”

આટલું કહી બર્ક એકદમ ઝડપથી ઉઠ્યો. ગાબીએ “જાઓ પ્રભુ તમને ફોલો આપો” કહી વિદાય કર્યો. ઝોફીયથી બહાર નોકળી બર્ક બેએકજ કદમ ચાલ્યો ન હશે કે એકાએક તેની દષ્ટી સામેના ફુટપાથ પરથી હાથમાં બેગ પકડી આવતી ફોઈ એક વ્યક્તિ પર પડી. તરતજ એક ઝાડના ઝોથામાં સંતાઈ ગયો. પેલો પુરૂષ જેમજ તેના સામેથી પસાર થયો કે બર્ક બબડી ઉઠ્યો. “આભાર ઈશ્વરના કે એજ નજીર છે.”

નજીર હાથમાં એક ચામડાની બેગ ત્રણ ઘણીજ ઝડપથી સ્ટેશન તરફ જઈ રહ્યો હતો. બર્ક તેની પૂઠ પકડી. પણ તેની ભારે અજાયબી વચ્ચે સ્ટેશન નજીક આવતાં નજીર ઉતર તરફ જતી ગાડીના પલેટફોર્મ પર જવાને બદલે દક્ષિણ બાજુએ જતી ગાડીના સ્ટેશન પર આવી ઉભો. થોડીજ વારમાં ટ્રેન આવી સેકન્ડ ક્લાસના ડબ્બામાં નજીર બેઠો અને બર્ક તેની બાજુના થર્ડ ક્લાસના ડબ્બામાં બેઠો.

પણ હવે તેનું લેણું એક અજબજબ ગતીએ ચાલી રહ્યું હતું, તે વિચારી રહ્યો હતો કે “નજીર તો દરેકટીમાં રહે છે ને અત્યારે તે આ ઉભટી બાજુએ ક્યાં જઈ રહ્યો હશે ? શું એ બદમાશે, પહેલાથીજ ચાલકી વાપરી હુસેનબેગને પોતાનું ઠેકાણું ઉંધું બતાવ્યું હશે ? ને એમજ હશે તો હવે જરૂર આ ભારી ધારણાને પણ ચોક્કસ ટેકો

મળી ગયો કે નજીર કે ચાકુમ આ બેમાંથી ખરી રીતે કોઈ પણ
 ઝુમેદા પર મોહ પામ્યું નથી. બદકે તેના પિતાની દોષત તરફજ
 પ્રેરાયા છે. અને એજ કારણથી તેઓએ પહેલાથીજ આ
 વાતની ચોકસાઈ રાખી કે હુસેનને લલતોજ પતો બતાવ્યો.
 બીજું એક એ પણ કારણ છે કે જો તેઓ ઝુમેદા તરફજ
 લલયાયા હોય તો નજીરે પહેલાથીજ હુસેનમેગ સાથે કેમ
 દોસ્તી બાંધી હશે ? શું તે જાણતો હતો કે હુસેનમેગની
 છોકરી ઘણી ખુશરુ છે ? નહીં એ વાત તદ્દન અસંભવિત
 છે. જરૂર નજીરનો અસલ ધરાદો તો હુસેનમેગની મીઠકતજ
 ઉચાપત કરવાનો હતો, પણ જ્યારે ઝુમેદા તેની નજરે
 પડી ત્યારે એક કાંકરે બે પક્ષિ મારવાનો હોંઘ એને થયો.
 પણ એ ક્યાં.....”

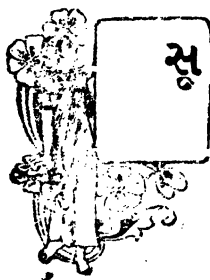
એકાએક તેની નજર સામેથી નજીર પસાર થયો. અને
 ત્યારેજ તેને સમજ પડી કે દ્રેન ઉભેલી છે, અને ચાલતી
 નથી. બાઈ તરફ નજર કરી તો તે તારસમનું સ્થેશન હતું.
 હવે તેને થંકા થઇ કે “નજીરે કદાચ મને જોઈ લીધો
 તો ન હોય ! ચાલો ઇંધર પર આધાર, જોઈએ શું થાય
 છે” એટલું બબડી ફરી બકેં છુપી રીતે તેની પૂઠ પકડી
 પણ કમનસીમે ટીકીટ નહી હોવાના કારણે ટીકેટ કલેક્ટરે
 તેને શકયો, તેણે ઘણાં છુપા ઇંધારા કર્યા પણ કોણ
 સમજે ? છેવટે નિરાશ થઇ બધા પેસેન્જરોને નીકળી
 જવાની વાર જોતો ઉભો. કેટલીક વાર પછી જ્યારે સવળું

સુત્ર થઈ ગયું ત્યારે ધીમેથી કોઈ જુએ નહીં તેમ પોતાનો છુપી પોલિસનો ચાંદ ટીકીટ વાળાને બતાવી બહાર નીકળ્યો.

પણ હવે જોઈએ તે કરતાં મોડું થઈ ચુક્યું હતું. દૂર દૂર સુધી નજર પહોંચાડી પણ ક્યાંએ નજીરનો પતો દેખાયો નહીં. તરતજ લેબએ પાસું બદલ્યું, એક મોટર વાળાને બોલાવી તેને એકાદ ગીનીની લાલચ આપી સ્ટેશનથી જતી સઘળી ગાડીઓને કેસ કરવાનું કહ્યું. મોટર વાળાએ એક પછી એક સઘળી ગાડીઓ પસાર કીધી પણ એકકે ગાડીમાં નજીર ન દેખાયો. બર્ક તદ્દન નિરાશ થઈ ગયો કે “શિકાર હાથથી છટકી ગયો” મોટર પાછી વળાવી ફરી સ્ટેશન પર આવી પહોંચ્યો. મોટરવાળાને પૈસા ચુકવી ઉતરેલે મોટે એક બેન્ચ પર આવી બેઠો.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

“બીજી એક વ્યક્તિ.”

યેં અર્ધી ઉપરાંત આકાશી સફર કરી નાખી હતી. બર્કનો શિકાર છટકી ચુક્યો હતો. એકકસ નિરાશા તેના માં પર પ્રસરી રહી હતી. જો કે તેને એટલી તો ઉમેદ હતીજ કે નજીર ફરી કોઈ પણ દિવસે તો હુસેનને ઘેર,

આવવાનોજ પણ અત્યારે જો વિચાર તેને દેહાસ કરી.

રહ્યો હતો. તે એજ કે જેટલી જલ્દી તે ઝુમેદાના હરણ કરનારને પકડવા માંગતો હતો તેટલી જલ્દી હવે પકડી શકશે નહીં.

કુદરત હંમેશા મનુષ્યને સતાવવામાંજ ચતોષ માને છે. અને ‘આશા’ જેવી ચિજને હંમેશા ‘નિશાશા’ જેવી નિષ્કુર વસ્તુમાં સંતાડી રાખે છે. બર્કનું લેખનું જાત જાતના તર્કવિતર્કોથી ચકચુર હતું, આંખો દયાજનક હતાશતા દાખવી રહી હતી કે અચાનક તેમાં પ્રકાશ ઝળકી ઉઠ્યો. બર્કની મુખાકૃતિએ પણ રંગ બદલ્યો. સામેની હોટલમાંથી નીકળીને જતા એક પુરૂષ પર તેની નજર પડી જો કે તે પુરૂષ નજીર જેવો ખુદો ન હતો તે તેની માણ કમ્મરમાંથી વળેલો ન હતો, તેમજ ચાલવાની ઢબ ઉપરથી ઉંમરમાં પણ નજીરથી અર્ધો અર્ધો નાનો હોય એમ પાછળથી દેખાતો છતાં તેણે જે યેગ પકડી હતી તે નજીરની હતી, બર્કે પૂઠ પકડી એકદમ પાસે આવી જોયું તો ખુટ પણ નજીર જેવાંજ હતા. ફક્ત ફેર અમે ઉપર જણાવી ગયા તે અને કપડાં તથા નજીર જેવા ગળા સુધી છટકતા લાંબા વાંકડીઆ વાળ ન હતાં. સમજી ગયો કે “એ નજીરનો નોકર હોવો જોઈએ. થોડીવારમાં તે પુરૂષ જમણા હાથની એક ગળીમાં વળ્યો અને નાકા પર આવેલા એક બંગલાના બારણાં પર ટકોરા દીધા અંદરથી સવાલ થતાં તેણે જવાબ આપ્યો “કાસિમખાન” આ સાંભળતાજ બારણું ખુલ્યું કાસિમખાન અંદર ગયો.

અને બક્ર જાત જાતના વિચારો કરતો પશ્ચિમ સડક પર આવી ઉભો.

વિચારમાં હતો કે “હવે ક્યાં જવું” કંઈ સમજણ પડી, બજાર તરફ જવા નીકળ્યો. વિચારાના નસિબમાં પહેલા દુઃખ ઉઠાવવાનું હતું. જેથી એકાએક એક ચાર ઘોડાની ગાડીની અડફટમાં આવી ગયો. ઘડામ લઈ જમીન પર પટકાયો, માથું પુટી ગયું, અને ભિભાન થઈ ગયો.

ગાડીવાળાએ ગભરાઈને ઘોડાઓને ચાલુક લગાવી પૂરપાટ છોડી મૂક્યા લેડોએ ઘણી યુમો પાડી પણ ઘોડાઓ ઘણાજ વેગથી દોડી રહ્યા હતા જેથી કોઈ તેઓને પકડવાની હિંમત કરી શક્યું નહીં.

જરા વારમાં લેડો એકઠા થઈ ગયા. એકાદ દયાળુ પુરૂષે ઝટ પાણી મંગાવી માથા પર નાખ્યું એકાદ જણે આંખો દાબી થોડીવાર પછી ભાન આવતાં બક્ર ધીમેથી ઉભો થયો “ગાડી કોની હતી? અંદર કોણ હતું?” વિગેરે પૂછતા કોઈએ કહ્યું કે “ગાડીતો કાસિમખાનની હતી પણ અંદર કોઈ બેઠેલું ન હતું.”

ઘા વધારે ઉંડો ન હતો અર્થા કલાક પછી જરા સ્વસ્થ થતા પોલિસોએ ક્યાંક વિગેરે માંડવાનું ઘણું કહ્યું છતાં કોઈપણ જાતની પરવા કર્યા વગર તે ફરી પોતાના કાર્ય માટે ઉઠી ચાલતો થયો.

ફરી કોણ જાણે તેના લેજમાં શું આવ્યું કે ત્યાંથી

નજીકની પોસ્ટ ઓફીસ પર પહોંચી ત્યાંના પોસ્ટ માસ્તરને પોતે સી. આઇ. ડી, પોલીસ છે. એમ જણાવી તેને કહેવા લાગ્યો.

“હું આઠાનથી આવ્યો છું અહીં મારો એક અગત્યનો માણસ આવ્યો છે. તેમજ તમારી કેટલીક મદદની જરૂર પણ પડી છે.

“ભલે ઘણીજ ખુશીથી” પોસ્ટ માસ્તરે કહ્યું “એતો મારી ફરજ છે હું તમને મદદ કરવામાં મારું બનતું ફરીશ”

“પણ વાત આપણા બે સિવાય કોઈ સાંભળી ન શકે?”

“ભલે હું સંભાળ રાખીશ અત્યારે તો અહીં કોઈપણ માણસ નથી.”

“વારું ત્યારે સાંભળો અહીંની પેલી ઉત્તર તરફની સડકની જમણા હાથની ગલીના નાકા પર જે બંગલો છે. તે કોનો છે? અને જો જાણતા હોવ તો ત્યાં રહેનાર માણસ શું કામ કરે છે અથવા કેટલો પ્રખ્યાત છે.”

“હા સમજી ગયો” માસ્તરે કહ્યું “એ બંગલાવાલા પર અહીંના આખા પોલિસખાતને પણ શક છે કે તે યાકુબખાનનો મળત્યો છે.”

“એ કેવી રીતે માલમ પડ્યું?”

“કહે છે કે કેટલીક વખત પોલિસોએ પોતાની આંખે તે બંગલામાં યાકુબખાનને ધુસતો જોયો અને તરતજ તેઓએ તે બંગલાની બારીકમાં બારીક તપાસ પણ લીધી. પણ કંઈ

નહીં.”

“તો હવે તેઓ શું ધારે છે ?”

“તેઓનું માનવું છે કે યાકુબખાન બહુગર છે.”

બર્ક હસ્યો, ફરી પુછ્યું.

“ખીજ કોઈ જાણવા જેવી વાત નથી બની ?”

“તેતો કદાચ પોલિસો જણાવી શકશે. નહીં તો તમે અહાંના સી. આઈ. ડી. ઇન્સપેક્ટર આબ્રાહામને મળો તો તે વધુ વિગત જણાવી શકશે.”

“હા મારો પણ એજ વિચાર હતો....આબ્રાહામ નામ છે કેમ ? ત્યારે તો જાતનો યાહુદી હોવો જોઈએ ?”

“હાસ્તો” પોસ્ટ માસ્તરે કહ્યું,

બર્ક આટલીજ બાબતો પરથી કેટલેક અંશે સંતોષાયો. અને તે જે ખાસ વાત કરવા માટે પોસ્ટ માસ્તર પાસે આવ્યો હતો તે તેના કાનમાં ઘણેજ ધીમેથી કહી શાળા તરફ ચાલતો થયો.

તારસસના ઇન્સપેક્ટર આબ્રાહામ પાસે આવી પોતે કોણ છે અને શા કામ માટે આવ્યો છે વિગત જણાવી પુછ્યું.

બર્ક—સાંભળ્યા મુજબ પોલિસો કાસિમખાનને યાકુબનો જોઠયો ધારે છે.

આબ્રાહામ—વાત ખરી છે. પણ, મારે કહેવું જોઈએ કે આ કામ ઘણુંજ પેચવાળું છે. તેમજ કાસિમ અને યાકુબ

ઘણું જ ઘોડી માણસો છે. કદાચ તમે નહીં જાણતા હોવ કે એજ યાકુબ ખાન માટે મેં પણ અસહ્ય મુસિબતો ઠાકવી છે તેમજ બે ત્રણ વખત લયંકર મોતના મુખમાંથી બચી આવ્યો છું. તે સિવાય અહીં મોટા મોટા ડીટેક્ટીવો પણ આવી ગયાં છતાં કેઈ તેની લાગ શુદ્ધાં કાઢી શક્યા નહીં.

“એ હું જાણું છું” બર્કે કહ્યું “છતાં મારે પણ કોશેષ કરવી જોઈએ અને જો કે હું બહાઈ મારવી પસંદ નથી કરતો છતાં એટલું તો જરૂર કે જો હું કદાચ યાકુબને ન પકડી શકીશ પણ કાસિમ તો મારો ગુન્હેગાર છેજ.”

“તે તમે શા પરથી નક્કી કરો છો ?”

“જે માણસની પુઠે હું આવ્યો હતો તેનો એટલે નજીરબેગનો તે સાથી છે એમ પુરવાર કરવાને હું જોઈએ તે કરતાં વધુ શક્તિમાન થઈશ એવી આશા છે. પણ શરત એટલી કે તમે પણ થોડી ઘણી બીના જણાવી શકો તો.”

“લલે હું માફે બનતું કરીશ.”

“ઉપકાર” બર્કે કહ્યું “વાફ કાસિમની હીલચાલ પરથી અથવા કેાઈના કહેવાથી એટલું જણાયું છે કે તે ક્યારે ક્યારે ક્યાં ક્યાં જાય છે ? અથવા બહાર જાય છે તો કેટલા દીવસે પાછો ફરે છે ?”

“એમ તો એ ઘણી વખત બહાર જાય છે. પણ જ્યારથી અમીએ તેના પર બારીક નજર રાખવા માંડી છે ત્યારથી કદી પણ તે એક દીવસથી વધુ બહાર રહ્યો નથી અસહ્યત

અત્યારેજ મને એક જાસુસ ખબર આપી ગયો છે.
આ વખતે તે પુરા બે દીવસ ક્યાંક રહી આવ્યો છે.”

અનવરની આંખો પૂનઃ આશાથી ઝળકી ઉઠી તેણે
વધારે અધીરા થઈ પૂછ્યું.

“એ ક્યાંથી આવ્યો અને ક્યાં ગયો હતો તે વિષે
કોઈ કંઈ જણાવી શક્યું નથી ?”

“એજ તો આશ્ચર્યની વાત છે ને ?... કે આ વાત આજ
સુધી કોઈ પણ જાણી શક્યું નથી. પ્રભુ જાણે એનામાં શું
કરામત છે કે અધ્ધર રસ્તામાંથી પોલિસની આંખ સામેથી
પ્રભુ જાણે ક્યાં ગૂમ થઈ જાય છે. કે ફરી તે જગ્યા પર
દીવસો સુધી તેનો પતો લાગતો નથી મને તો લાગે છે કે
તે જાદુજ જાણે છે.”

ઘણું રોકવા છતાં બર્ક ફરી હસી પડ્યો પણ તરતજ
તેણે સ્વસ્થ થતા કહ્યું. “મને તો આ વાત અસંભવિત
લાગે છે, અને તે પૂરવાર કરવા બે તમે એટલુંજ જણાવો
કે તે વધુ કરીને કંઈ જગ્યાઓ પરથી ગૂમ થયા કરે છે
તો શક્તિમાન થાઉં તેમ છે.”

ઇન્સપેક્ટર આબ્રાહામ પોતે પણ ગુચવણમાં હતો
બહેકે આ વખતે તે એક અજબ જાતાના અચંબામાં હતો
કે “આ આજકાલનો છોકરો જાદુને કેમ બિલકુલ માનતો
નથી તેમજ બંને વખત જાદુનું નામ આવતા તે કેમ હસી
પડ્યો હશે ?” તેણે સહેજ આંખા પડતા કહ્યું.

“પણ હું નથી ધારતો કે એ બાણવાથી તમે કોઈ પણ ભાતના નિર્ણય પર આવી શકશો. કારણ કે જ્યારે એક માણસ વીજળીજ માફક ગૂમ થઈ જતો હોય તો પછી “ક્યાં” અને “ક્યા રસ્તા પર” બાણવાથી ફાયદો શું ? છતાં જો તમને તે બાણવાનું અગત્યનું જ લાગતું હોય તો મારે જણાવવામાં કંઈ અડચણ નથી” આપ્રાહમ ખુલાસો કરતા કહ્યું “કેટલીક વખત તો તે સ્ટેશન નજીકથીજ અને કેટલીક વખત સ્ટેશનની પ્લટ્ કલાસના ઉતારાઓ માટે બાંધેલી સંડાસમાંથી ગૂમ થયો હતો.”

“બર્ડ એકદમ આનંદમાં ઉછળી પડ્યો અને એટલું કહી ઓફીસ બહાર નીકળી પડ્યો કે “વારૂ ત્યારે પોલિસની જોઈતી મદદ આપજો.”

“આપ્રાહમ તો જોતોજ રહી ગયો તેના માંમાંથી ધિક્કારના ઉદગારો નિકળી પડ્યા “મૂર્ખાઈના ફાંફાં છે.”

બર્ડ બહાર નીકળતાજ એક લાડાની ગાડી કરી સ્ટેશનની તે હોટલ તરફ કે જેમાંથી કાસિમખાન બપોરે નિકળ્યો હતો. રવાના થયો.

ની રાશામાંથી દીપી નીકળેલા આશાઓના ચિન્હોને લીધે બર્કને આજની ગાડી માંડી વાળવી પડી અને હવે તે અમુક

દીવસો માટે અહીંજ રહેવાના મકકમ ઇરાદા પર આવી ગયો. અને અત્યારે તેને જે હોટલ પર વહેમ હતો અથવા તે જે હોટલમાં જવા માંગતો હતો તેમાં આવી પહોંચ્યો.

આ તેજ હોટલ હતી કે જેમાંથી બપોરે બર્કે કાસિ-મખાનને નિકળતા જોયો હતો. હોટલ મોટી તથા વિસ્તારવાળી હતી તેમજ અંદર ગોઠવેલું પ્રરનીયર પણ ઘણીજ વ્યવસ્થિત રિતે શોભી રહ્યું હતું. આબુમાબુ વિસ પચ્ચિસ નાની નાની ખોલીઓ હતી કે જેમાં બેઠો વધુ માણસ ન રહી શકે તેમજ વચમાં જુદા જુદા ટેબલો ગોઠવેલા હતા એક તરફ માલે-કનું ટેબલ મુકેલું હતું ટેબલની બાબુમાં એક મોટું લાકડાનું બોર્ડ ટાંબવામાં આવ્યું હતું જેમાં દરેક બહારગામના ઉતાડુઓમાંથી પેલા વિસ પચ્ચિસ રૂમોમાંથી લાડે રાખેલા રૂમોના નંબર, લાડે રાખનારના નામ તેમજ લાડે રાખ્યાની તારીખ વિગેરે છુટાં છુટાં લખેલાં હતાં.

હોટલમાં આવતાજ બર્કની આંખ તે બોર્ડ પર પડી તરત વિચાર આવ્યો કે ‘નઝીરનું’ નામ તેમાં હશે’ પણ

તેની તે ધારણા ખોટી પડી ; આખા બોર્ડમાં નઝીરનું નામ ન હતું. ફરી કંઈ વિચાર આવ્યો અને બબડયો કદાચ તેણે મને જોઈ લીધો હોય અને તેથી નામ બદલી નાખ્યો હોય તો કેણુ જણે ! લાવ જોઈ લાડે રાખ્યાની તારીખ પરથી કંઈ માલમ પડે છે ? ”

ઈશ્વરે બદ્દેલી એક અજબ જાતની ફક્ત અનુમાન ચકિત પરથીજ અહીં સુધી આવેલા બર્ડનું આ અનુમાન પણ ખોટું ન પડ્યું અને તેમાં તેને કુદરતી મદદ મળી એમ કહીએ તો ચાલે કારણ કે તે આખા બોર્ડમાં આજની તારીખે લાડે રાખેલા રૂમના ખાતામાં ફક્ત એકજ સુસાપ્તરનું નામ હતું.

નામ ‘રઉફખે’ હતું બર્ડથી બોલાઈ ગયું વાહરે !!! કાસિમખાન ઉર્ફે નઝીરખેગ અને હવે રઉફખે ! પણ ચાહ રાખજે બચ્ચા તું કહી પણ મારા હાથમાંથી બચવાનો નથી, તારા બાબુનુંજ રૂમ રાખી મારી પણ હોશિયારી તને ખતાવું.”

એટલું કહી બર્ડે રઉફખેના બાબુનું રૂમ એટલે રઉફખે નંબર ૫ ના રૂમમાં રહેતો હતો તો તેણે નંબર ૬ નો રૂમ લાડે રાખી લીધો. રાત પડી ચુકી હતી ખાવાનો ઓર્ડર આપી રૂમમાં જઈ બેઠો. થોડીવાર પછી નોકરે ખાણું લાવી ટેબલ પર મુક્યું. પણ આશ્ચર્યની વાત કે જમીને પરવાર્યા બાદ રૂમના માટે ગજવમાં હાથ નાખતા

૬૮
તે એકદમ ચમકી ઉઠ્યો. ફરી ધીરજથી ગજવામાંથી તે
એકદમ ચમકાવનારી ાચજ કાઢી જીએ છે તો તે એક મોટું
કામળનું કવર હતું. ફાડીને અંદરનું પત્ર કાઢ્યું તેમાં નિચે
પ્રમાણે લખેલું હતું.

મી. ગાંધી હર્ષે બર્ક.

સાંભળ્યા મુજબ મને પકડવાનો કેસ તમે લીધો છે.
જો એ વાત ખરીજ હોય તો હું તમને એક સાચ્યા બહા-
દુર દાખલ ચેતવણી આપું છું કે તમારે આ કેસથી હાથ
ઘોઈ નાખવા. તમારું એક પણ કાર્ય મારાથી અજાણ્ય નથી.
તમે એમ સમજો છો કે “હું તમને ઠાઠ બર્ક સમજીને
જવા દઈશ ?” નહીજ હાલ તમારી જગ્યા પર અને તમારા
નામ હેઠળ કામ કરનાર પુરુષને પણ હું જોળખું છું.
તેમજ મારા માણસો તમારા કાર્યને સમજી ચુક્યા છે.
મારી વાત તો બાજીએ રહી પણ નજીરભેગને સુદ્ધાં હવે
તમે પકડી શકવાના નથી. જો કે તમે નજીરને ગુન્હેમાર
બનાવવા જેટલા પૂરાવા મેળવી શક્યા છો. પણ તમે
અણુતા નહી હોવ કે તે મારો માણસ છે. વધારે કહે-
વાની જરૂર નથી ફક્ત એક દયા ખાતર તમને ચેતાવું
છું. કે મારી બચકરતા હંમેશ નજર સામે રાખજો નહી.
તો બીજા ડીટેક્ટીવો માફક છેવટ આવશે. તેમજ મારા
આતંકી પંજામાં સપડાઈ કમોતે મરશો. દાખલામાં આ
ચિઠ્ઠી કેવી ભેદી રીતે તમારા ગજવામાં આવી તેનો વિચાર
કરી લેજો.

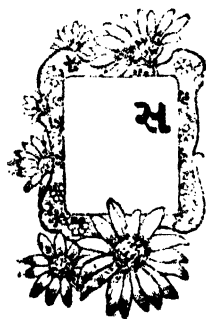
લી. યાકુબ.

પત્રના વાક્યોએ બર્કના હૃદયને ધ્રુબવી મૂક્યો. તેમજ ઠાણ અને કેવી રીતે તે પત્ર તેના ગજવામાં નાખી મથું એ વિષે તો તે હૃદ વગરનો નિરાશ થયો છતાં એમ તો નજ કહી શકાય કે તે આ પત્રથી બિલકુલજ લય પામી ગયો ! નહીં : થોડીવાર માટે તેના વિચારો ફેરવાઈ ગયા હતા પણ તે આશ્ચર્ય તેમજ દૃઢ સ્વભાવનો હતો તરતજ બબડી ઉઠ્યો. “જા લઈ જા.....પ્રાણ કંઈ તારા હાથમાં નથી ! જોઈએ તો આવા સો પત્રો મોકલની ! મોત હશે તો મરીશ.”

આટલું બબડી તે શાંત થવાને બદલે વધુ ઉશ્કેરાયો અને પોતાની ઊંઝ કાઢી કાઢે કયો રંગ બદલવો તથા કયો વેષ ધારણ કરવો તેના અખતરા અજમાવવા લાગ્યો.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

“ બીજો એક ઉમેરાયો. ”

‘વાર પોતાનો ડંકો વગાડતી આવી ઉભી સૂર્યે આકાશી પ્રવાસનો ત્રીજો ભાગ પૂર્ણ કરી દીધો પણ હજી કંગાલ કરીદ્રો તેમજ હરામના ટુકડા પર જીવન ગુજરનારાઓએ પોતાના બિછાના છોડ્યા ન હતા. આંખે

ચાલતા બગાચા ખાતા કાસિમખાનના બંગલામાં એક
ઉઠ્યો બીજો ઉઠ્યો અને ત્રીજો ઉઠ્યો હજુ આંખમાંની
ઉંઘ હટી ન હતી કાસિમે ખુરશીમાં બેસતા કહ્યું.

“ચાલ મોહંમદ નાસ્તો લઈ આવ ઝુબેદા પણ ભૂખી
થઈ હશે.”

મોહંમદ આજસ મરડી ઉઠ્યો અને સીંગરેટ સજ-
ગાવતો નાસ્તો લેવા હોટલ તરફ રવાના થયો.

કાસિમખાન ચહેરાનો ઘણોજ બદલુરત તથા બેઠાલ
હતો. નઝીરબેગના વેષમાં તે જેટલો કદુગો હતો તેના
કરતા બમણો તે આ વેષમાં લય ઉપબવનારો લાગતો નઝી-
રના વેષમાં પહેરેલી વાળની ટોપી તથા કાળી ઢાઢી કાઢી નાખ્યા
બાદ તેનો ચહેરો એટલો બિઆમણો દેખાતો હતો કે
માણસ વાત કરતા લય પામે. એકતો કાળો મેંસ જેવો
ચહેરાનો રંગ, ઉપરથી તે પર બાણે તેબબથી પડી ગયેલાં
કાંઈક જાતનાં ચાઢાઓ વધારે બીઆમણું બવાવી રહ્યાં હતાં.
તેની ફરીદતામાં વધુ આશ્ચર્ય ઉપબવનાર વાત તો એ
હતી કે તે કદી પણ સંવારમાં ઉઠ્યા બાદ કે રાત્રે સુવા
જતા પહેલા પોતાનું મોં ધુતો નહી બદકે ખાલી મોંમાં
પાણી લઈ કોગળાજ કરી લેતો. ગમે તે હાથ પણ હંમેશ
તે ગંદોજ રહેતો. એમ કહીએ તો ચાલે.

મોહંમદે નાસ્તો આણ્યા બાદ ત્રણેએ તે કરી લીધો.
કાસિમને એકાએક ઠંઠં ચાદ આવતા તે કરીમ પ્રત્યે બોલ્યો-

“હાં તો પછી કાલે શું થયું ? હું પુછવાનું બૂલીજ ગયો.”

“થવાનું શું હતું ?” કરીમે પ્રત્યુત્તર વાળ્યો “તમારા સુચવ્યા મુજબ હું ચિટ્ટો લઇને તેની પાછળ પડ્યો થોડે દૂર ગયા બાદ મોહંમદ પણ ગાડી લઇને આવ્યો અને જ્યારે બર્કે રસ્તાની પેલી બાજુ પર ગયો કે તરત તેણે ઘોડાને આબુક લગાવી એવી તો સફાઈથી ગાડીનો ધકકો મારી નીકળી ગયો કે તે ચત્તોપાટ ભોંય પર પછડાયો. તરતજ મેં લોકો એકઠા થાય તે પૂર્વેજ તેને ઉંચકવાને બહાને તેના બહારના ગજવામાં તમારી ચિટ્ટો સેરવી દીધી.”

“વાહ ઘણીજ ઉસ્તાદીથી કામ લીધું” કાસિમે ખુશ થઈને કહ્યું “વારૂ હવે ટપાલ આવી ગયા પછી હું ઝુબેદા પાસે જઈશ અને તમે લોક ઘણીજ ચોકસાઈથી પેલી ચાહુદીની હોટલમાં જઈ તેના પર ધ્યાન રાખો કારણ કે કાલે જ્યારે હું વેપ બદલી ત્યાંથી નીકળ્યો ત્યારે તેણે મને જોયું હતું અને ત્યાંથીજ તે મારી પાછળ પડ્યો હતો. માટે કહાય હોટલમાં જઈ તે બારીક શોધ જોળ કરશે અને કંઈ પણ પતો મેળવશે માણસ ઘણો હુશીયાર છે. ઘણીજ હોશિઆરીથી કામ લેને કહાય જોળખી જશે બદકે મારા ધારવા મુજબ તે તેજ હોટલમાં ઉતરેલો પણ હોવો.....”

કાસિમ આ સૂચનાઓ આપીજ રહ્યો હતો કે પોસ્ટ-થેને આવી બારણું ખખડાવ્યું તરત કાસિમ પોતેજ કામળ

હોવા ઉઠ્યો. કામળ લેતા તે બોલ્યો “ કેમ ચલો પોસ્ટમેન ક્યાં ગયો.”

“ તેની બહલી થઈ સાહેબ ” ટપાલીએ જવાબ આપતા આગળ વધાર્યું “ અને મને આ લત્તામાં ઢકેલી ઘાલ્યો.”

પોસ્ટમેનનું આવું બોલવું સાંલળી કાસિમે આશ્ચર્ય પામતા પુછ્યું

“ કેમ ઢકેલી ઘાલ્યો બોલો છો ? આ લત્તામાં કંઈ દુઃખ છે એમ ? ? ”

“ ના સાહેબ દુઃખ તો નથી પણ બબરના લત્તામાં ઠીક પગાર મળતો હતો અહીં ઘણો ઓછો મળશે.”

“ કેમ અહીં કેટલો મળશે ? ”

“ ફક્ત પંદર શિર્દીજ.” પોસ્ટમેને ક્યાજનક મોં બનાવતા કહ્યું. “તેમાં છ બચ્ચાં અને અમારું બુજરાન ચલાવવાનું ઘણું ભારે પડે છે.”

આટલું બોલી તે દુઃખી પોસ્ટમેન જવા લાગ્યો પણ કાસિમ જમે તેવો હતો મગર આ વાત સાંલળી તેના હૃદયમાં ક્યા ઉલરાઈ આવી જેથી તેણે “ આમ આવો ” કહી પાસે બોલાવી નીચેથી ઉપર સુધી તેને બેવા માંડ્યો.

આટલો દુઃખી છતાં શરીરે કઢાવર બાધાને, નાક નકશામાં વધારે ખુમખુરત નડીં પણ સફેદ રૂ જેવી લાંબી કાળી ઢાઢી ચકેશને ઠીક દીપવી રડી હતી. દેખાવ પરથી લગભગ પચાસએકની ઉંમર જણાવવાથી કાસિમ પુરા

નિશ્ચય પર આવી ગયો અને બોલ્યો.

“જુઓ ભાઈ તમારી દુઃખ કહાણી સાંભળી મને અત્યંત દયા આવી ગઈ છે જે તમે સારી રીતે અને અમારી મરજી મુજબ રહેશો તો અમે તમને મહીને ખાઈ-પીને પચીસ શિર્ડીય આપીશું.”

“પણ સાહેબ એતો કાયમની નોકરી” પોસ્ટમેને નિરાશ થતાં કહ્યું “આપની નોકરી સદા રહેવાની હોય તો કંઈ નહીં.”

“સમજીને ચાલો તો તમામ ઉમરની નોકરી છે.”

“સમજીને શું કરવાનું છે ! આજ્ઞા કરશો તે મરતાં સુધી પણ પૂર્ણ કરીશ.”

“અને ન કરશો તો જીવથી માયાં જશો.”

“પણ કરવા જેવી હશે તો ? સાહેબ” પોસ્ટમેને ઘળરાઈને કહ્યું.

“ના ના કરવા જેવીજ....ખિલકુલ રહેલી....અને તે એ કે અમારી વચ્ચે બોલાએતો એક પણ શબ્દ બહાર જવા ન પામે.”

“પણ હું બહાર કહું શા માટે ?”

“વખતે કોઈ અમારા કરતાં વધારે પગાર આપે ને તમે કહી દો.”

“નારે સાહેબ એમ કંઈ બને ? જ્યારે મને પ્રાણ જેવાનીજ ખીક હોય ત્યારે શા માટે હું મારા પછી મારા બાળબચ્ચાઓની પરવા કર્યા વગર તેમ કહું ?”

તે હું નથી જાણતો તમારે કબુલ છે કે નહીં. ફક્ત

એટલુંજ જણાવો. એક ચખ્ખ પણ બહાર જશે તો બીજેજ દીવસે ઠાર માર્યા જશે.”

“બલે મને કબુલ છે.” પોસ્ટમેને બે ધડક કહ્યું.

“વારૂં ત્યારે જાઓ આજેજ ટપાલની નોકરી છાડી બપોરથી કામે ચઢી જાઓ” કાસિમે કહ્યું “તમારું નામ શું.”

“સાહેબ રશીક.....” પોસ્ટમેને જતા જતા કહ્યું.

“આલો બહુ સારું થયું,” કાસિમ એમ કહેતો કરીમ તરફ ફર્યો “પેલો ગાઝી પણ અત્રે આવેલો છે અને આપણને એક ઠરેલ ઉમરના માણસની જરૂર પણ હતી. આ માણસ ઠીક પડશે....પણ હા પહેલાં પહેલા એની ખુબ કસોટી કરજો બપોર પછી આવવાનું કહી ગયો છે.એમનું હશે તો એનેજ શુક્રનું કામ સોંપીશું અને તમે લોક પોલિસો પર દેખરેખ રાખવા ફરતા રહેજો.

ખંનેએ જવાબ આપ્યો નાસ્તાની થાલી લઈ “હું ઝુબેદાને નાસ્તો કરાવી આવું છું. અને મોહમ્મદ તુ સી. આઈ. ડી. ઇન્સપેક્ટરની ઓફીસ પર જઈ તપાસ કાઢી આવ કે આજે કોણ કોણ સી. આઈ. ડી. કયા કયા કેસ માટે નીંદળ્યા છે.” કહી કાસિમ પોતાના રૂમ તરફ ચાલતો ગયો.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

“ભયંકર ધમકી.”

હોનિશ ચેન આરામના સુખી પારણામા ઝોલા ખાતી છુખેલાનું ચંદ્ર સમાન લાવણ્ય આને તે કળીઓ માફક કે જે વસંત જેવી રતુની ઠંડી હૃદયમાં આઝાદીથી આમતેમ દોલતી એકાએક ઠોણ કુર માળીના હાથે ટુટીને કરમાઇ જાય છે. તેમ ફીકાશ મારી ગયું હતું. એકતો અનવરની જુદાઇએજ તેને હાલથી બેહાલ કરી નાખી હતી, વધારામાં પિતાની અખુટ દોલતના ખોળામાં આજોટતી કમળખત કાસિમખાન ઉર્ફે નઝીરબેગના કપટી પંજામાં સપડઈ આ અધારી ભયંકર ગુફામાં કેદી બની આવી પડવાથી તે વધારે દુઃખી થઈ ગઈ. તે ખીલેલો ગુલાબ સમાન ચહેરો દુઃખ ઉદાસી અને હતાશથી એવો તો કરમાઈ ગયો હતો કે પત્થરના દીલવાલાની આંખોમાં પણ એકવાર આંસુ ભરાઈ આવે. તે ચંદ્રરૂપી સૌંદર્ય અસહ્ય દુઃખેરૂપી વાદળાઓમાં ઘેરાઈ આંખાશ મારી ગયું હતું.

ગુલાબી ગાલોની લાલાશ નાઝુક પાતળાં ઓઢોની રંગત વિગેરે નાશ પામી ચુકી હતી. બે નાની કાળી તરવારો જેવાં ભવેં નીચે તે અહોનિશ ઠોઈ પણ જાતની ફીકર વચ્ચે આમતેમ પલકારા મારતી ચળારતી ઝીણી ઝીણી આંખો.

એવી તો પ્રીતકી, પ્રીતરમંદ તથા સ્થિર બની ગઇ હતી કે જાણે તેઓમાં જીવન ન હતું.

અધિકારમયી ભયથી ભરપૂર, હૃદયભેદક ઘટાઓથી છવાયેલી તે દુઃખ અને ઉદાસીની કાસિમખાનની ભયંકર શુકનાં એક ખુણામાં મુકેલા ખાટલા પર બેઠેલી જુબેદા પચાસ વરસની ડાસી કરતાં પણી યુરી દેખાતી હતી ઉપસેલાં મુંઢર ગાલો દુઃખ અને રંજથી ખાડામાં બેસી ગયાં હતાં. એકાએક ફરી તેની છાતી ઉભરાઇ આવી ઓળો હાલવા લાગ્યા “અનવર અનવર....તેજ મને દુઃખી કરી....”

હજી તે કંઈ વધારે બોલે તે પૂર્વેજ તેના માથા પર કોઇનો હાથ મુકાયો, શાંત થઇ ગઇ અને મંદ ગતીએ માથું ઉંચકી જુબેદા છે તો એક અતિ ખુબસુરત નહેરાનો ઉંચા મજબુત બાંધાનો કોઇ શખ્સ ઉભેલો જણાયો. જુબેદા ચમકીને ખસી ગઇ, તેણે કહ્યું

“જુબેદા ન ગભરા હવે તું નઝીર કે કાસિમના કબજામાં નથી બલકે મારા આશરા હેઠળ છે. હું તને સુખી કરીશ, તને નઝીર બેઝ હાથે મંગાવનાર પણ હુંજ છું. અહીં તારા પર કોઇપણ જાતનો જુલમ થવાનો નથી તને અહીં મંગાવવામાં મારો ખર્ચ હતો ફક્ત પરણવાનો છે. હું વચન આપું છું કે મને કોઇપણ દુષ્ટ હેતુએ તને અહીં મંગાવવાને ઉશ્કેર્યો નથી.”

જે કે જુબેદા આવનાર પુરૂષની ખુબસુરતી જોઇ

છકક થઈ મઈ હતી છતાં અનવરની પ્રેમમુતિ તેના હૃદય માટે એક એવી છબી હતી કે જેને દુન્યાની કોઈપણ ખુબસુરતી જૂસી શકતી ન હતી. જુમેદા શાંત હતી. અભણ્યાએ ફરી કહેવા માંડ્યું.

“જુમેદા કેમ હાથે કરીને ‘દુઃખ ખરીદે છે ? તું કદાચ એમ સમજતી હશે કે “તારા પિતાની દોલત તરફ લલચાઈને મેં આ કામ કર્યું” છે.” તો તે તદ્દન બૂલ ભરેલું છે. કારણ કે જો તારા પિતાની દોલતજ મને જોઈતી હત, તો મારી પાસે તેના ઘણા રસ્તા હતા. હું એક પળમાં તે મેળવી શકતો હતો, માફ નામ તે અનેક વખત સાંભળ્યું હશે. પણ અત્યારે તે તું ધારી શકતી નથી. હું તને કાલે પણ કહી ચુક્યો અને અત્યારે પણ કહું છું કે અનવર જેવા એક કંગાલ પાછળ જીંદગી બરબાદ ન કર હું કંઈ અનવર કરતાં જોઈએ ખુબસુરત નથી. અનવર એક કંગાલ લિખારી છે. અને મારી પાસે કૌડોની દોલત.....”

“બસ કરો પ્રભુ ખાતર બસ કરો.”

હવે જુમેદાથી ન સહન થયું પોતાના તનમનના માલેક માટે વપરાતા શબ્દોથી તે ગિચારી ગુસ્સે તો થું દુઃખી અવાજે ગજગળી થઈ બોલી “તમે માલદાર છો તો લલ્લે હોવ...મને મારો અનવરજ મુખારક..... Love is blind પ્રેમ આંધળો હોય છે. મારે માટે અનવરજ એક એવી દોલત છે કે જેની બરાબરી તમારી કે

કુ-યાની કોઈપણ દોષત કરી શકતી નથી.”

ખરેખર જે પ્રેમ નિર્દોષ ઉંમરમાં એટલે બાળવયમાં બંધાય છે. અને ચાલુ રીતે યુવાનવય સુધી પહોંચે છે. તેને કોઈ પણ શક્તિ તોડી શકતી નથી. જો કે યાકુબ ત્રીસ વરસનો દેખાવડા રહેરાનો તરૂણ યુવાન હતો. તેમજ શરીરની ઉંચાઈ, બાધાની મજબુતાઈ, રંજનું ગોરાપણું વિગેરે સુચવી રહ્યાં હતાં કે તે ખાસ તુકીં ખરચો હોવો જોઈએ છતાં તેના નામ સાથે વપરાતો “ખાન” શબ્દ અને તેની તુકીં ભાષા બોલવાની ઢબ ઉપરથી સાફ જણાતું કે તે કોઈ પરદેશી હોવો જોઈએ. તે શિવાય કયાં યાકુબખાન એક બદમાશ, ચોર, છુટારૂ ખુની અને હરામખોર. ત્યારે બીજી તરફ અનવર એક ડાહ્યો, સદગુણ, પ્રમાણિક, માયાળુ, અને વિચારવંત પુરૂષ અનવરની પ્રેમમૂર્તી જુએદા માટે એક જાતનું ખાસ મરણ જીવનનું સાધન હતું. અને અત્યારે પણ તે જેની આશાઓમાં જીવી રહી હતી તે ફક્ત અનવરજ હતો, અનવરને મળવાની આશાઓજ તેને જીવાડી રહી હતી. જો કે યાકુબે તેને સમજાવવામાં એક હદની કાશેશો કરી હતી. ધન, દોષત, સુખ, ચેન, પ્રેમ, ભાવ વિગેરે દુનિયાની લાલચો દેખાડી હતી. છતાં જુએદાનું હૃદય ન પલટાવાનું હતું તે નજ પલટાયું. અંતે તે અનવર તરફ એવકાષ કરતા પહેલાં પોતાનાજ જીવન પર ધિક્કાર મોકલતી બોલી ઉઠી.

“ધિક્કાર મારા એવાં જીવન પર, કે જેને મેં એક

વખત મારા તનમનનો માલિક કહ્યો જેને મારા હૃદયમાં સ્થાન આપ્યો અને હવે તેનાથી ફરી જાઉં ? નહીં કદી નહીં. જે દીવસે પૂર્વનો સૂર્ય પશ્ચિમમાં ઊગશે, જે દીવસે આકાશ જમીન પર આવશે, તે દિવસે જીવેદાનું મન અનવર જેવા દૈવી પુરુષથી ફરશે.”

“એમકે.....” હવે યાકુબ ઉશ્કેરાયો તેણે ચીડાઈને કહ્યું “તારે ત્યારે હું પણ જોઉં છું કે તું ક્યાં સુધી મારી મરજીને તાબે થતી નથી, આજ સુધી તારા તરફ દયાળુ રહી મેં મારી આદતોથી વિરૂદ્ધ અને કદી નહીં વાપરેલી નમ્રતા તને દાખવી, તારા પ્રેમની હાથ જોડી બીજા માંગી. પણ હવેજ તને સમજ પડશે કે યાકુબની મરજીનો અસ્તિત્વ કરનાર શું અંજલિ પહોંચે છે. તેની ઈચ્છાને ધિક્કારવાની કોશિશ માત્ર પણ કરનાર કેવી કદેાડી રીતે દુઃખાય છે. યાદ રાખજે જીવેદા હું તારી જીવંતી ધૂળ કરી નાખીશ, તારું જીવન તારા માટે લયંકર કહેર બનાવી દઈશ. તું એમ ન સમજતી કે “મરવાના તો સૌ કોઈ છેજ અને હું પણ તને મારીજ નાખીશ !” નહીં હજી તું મારા લયંકર વર્તણૂકથી વાકેફ નથી, હું તારા આ ખુબસુરત ચહેરાને તેજાબ રેડાવી ઉંડા ચાઠા પાડી બદસુરત બનાવી દઈશ, તારા આ રેશમ જેવા વાળો પર ગરમ લાલ સળીઆના ડામેા દઈ તારા માથાની ચામડીને દગાવી વાળ વગરની કરી નાખીશ તેમજ જ્યાં સુધી તારું આ મનમોહક મુખડું બિઆમણી ચુડેલ જેવું ન બનશે ત્યાં સુધી અનેક જાતના અખતરાઓ તે પર અજમા-

વીશ, અને આજ પ્રમાણે વર્ષો સુધી તને અસહ્ય તકલીફ આપી છે. હોડી દર્દશ, પછી બેઠકશ કે તારો અનવર કેવી રીતે તને સંધરે છે. અને જે તે પણ કંઈ માથું ઉઠાવશે તો તેને પણ ચમને બારણે પહોંચાડી દર્દશ. ચાલ અત્યારે હું બઉં છું પણ પરમ દીવસે સંપૂર્ણ વિચાર કરી રાખજે હું ફરી એક વખત આવી જઈશ.”

શુસ્સામાં આગ બનેલો ઘાતકી યાકુબ પોતાનો છેવટનો વિચાર દર્શાવી કોષાવેશમાં ત્યાંથી ચાલતો થયો. તેનું બાપણ ચાંલણી કુબેદાના રૂવેરૂવાં ખડાં થઈ ગયાં. જે વાતો તે બોલી ગયો તે સઘળી તેની આંખો સમક્ષ આવી ઉભી, હૃદય ભેરથી ધડકવા લાગ્યું, પ્રેમાવેશમાં કરડી ખાધેકી આંખોમાં હૃદયના ધબકારા સાથે વેદના વધી ગઈ. મગજ સુન્ન પડી ગયું આંખોમાં અંધકાર આવવા લાગ્યો ફરો પરમ દીવસે થનાર જીવમનું દરય આંખો સામે આવી ઉભું, એક ભયંકર ચીસ નિકળી પડી, અને બેલાન થઈ જમીન પર પછડાઈ મઈ.....

બસ કરો વાંચક પ્રિય આટલેથીજ અટકો. તકલીફ માટે માફી.

આ વાર્તાનો બીજો ભાગ કે જેનું નામ “પૂનર્મેળાપ” છે. આજ કીંમતે અમારે ત્યાંથી મંજાવી વાંચો, હજી ઘણું એક ભરમા બાકી છે, આ રહસ્ય ઘણો ઉંઠો છે. માટે મંજાવવા ચુક્યો નહીં. માટે અહીંજ તુકીં બસુસ.

સમાપ્ત.

